

"ΝΕΟΣ ΠΟΙΜΗΝ",

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΑ ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΚΟΣΜΟΣ. ΑΙΩΝ

1. Ριζικῶς σχετιζόμενον πρὸς τὸ *κομ-εῖν, κομίζεῖν, κομῆδος*, κατὰ τινὰς δὲ κάλλιον πρὸς τὸ *κένασμαι* (= *κέναδ-μαι*, παρὰ τὸ *κάδνυμαι* = *καί-δνυμαι* = *καίνυμαι*), τὸ ὄνομα *κόσμος* ἀντιστοιχεῖ παρὰ τοῖς Ὀσπανίως μὲν πρὸς τὸ *τιφφέρεθ*, συνήθως δὲ πρὸς τὸ *άδει* καὶ *σεβᾶ*, οὐχὶ δὲ πρὸς τὸ *σεβεί*. Ἀρχικῶς εἰρησποῦσα ἐπὶ παντός τοῦ *στολιζοντος* καὶ *εὐτρεπιζοντος*, κυρίως τε καὶ μεταφορικῶς, ἔπαιτα ἐσήμαινε καὶ αὐτὴν τὴν *εὐπρέπειαν* καὶ *εὐταξίαν*, ἐν αἷς ἐκδοχαῖς ἀπινυῖ ἤδη παρ' Ὀμήρω (Ἰλιάδ. 4, 145. 10, 472. 12, 225. 14, 187. Ὀδυσ. 8, 492, 17, 77.). Ἐπὶ τῆς ἐκδοχῆς τοῦ περὶ τὴν ἐνδυμασίαν στολισμοῦ εἴρηται μὲν ἡ λέξις καὶ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ (1 Περ. 3, 3.), ὡς καὶ ἐν τῇ Παλαιᾷ (Σοφ. Σειρ. 6, 30. 21, 21. 2 Μικ. 2, 2.), οὐδέποτε ὅμως καὶ ἐπὶ τοῦ *στολισμοῦ τοῦ σῶσανοῦ*, ἐπὶ *τῶν ἀστέρων*, ὅπως ἐν τῇ τελευταίᾳ (Γεν. 2, 1. Λευτ. 4, 19. 17, 3. Ἑσ. 24, 21. 40, 26). Πολλῶ συνηθέστερος εἶναι ὁ ἀπὸ τῶν Πυθαγορείων, ὡς λέγεται, χρονολογού-

*) Τὰ διὰ * σημειώματα εἶναι τῆς Συντάξεως.

μενος και δια την εν τῷ παντί κρατοῦσαν τάξιν και ἁρμονίαν καθιερωθεὶς χαρακτηρισμὸς τοῦ *σύμπαντος* ὡς *κόσμου* (1). Οὕτω Παρᾶ 17, 24. 1 Κορ. 8, 4. Φιλ. 2, 15. ὡς και ἐν ταῖς φράσεσι «πρὸ ἢ ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» ἢ «πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι», «ἀπὸ κτίσεως κόσμου», «ἀπ' ἀρχῆς κόσμου», (Ματ. 13, 15. 24, 21. 25, 24. Λουκ. 11, 50. Ἰωάν. 17, 3. 24. Ρωμ. 1, 20. Ἐφ. 1, 4. Ἐβρ. 4, 3. 9, 26. 1 Περ. 1, 20. Ἀποκ. 13, 8. 17, 8.). Ομοίως δὲ και Ρωμ. 4, 13., και τὴν αὐτὴν δὲ ἔννοιαν και 1 Κορ. 3, 22., ἐν δὲ Ἰωάν. 21, 26 μετ' ὑπερβολῆς τινος. Ἐν σχέσει πρὸς τὴν δημιουργίαν τῶν πάντων και ἐν Σοφ. Σολ. 7, 18. 9, 3. 11, 18. 2 Μακ. 7, 23. 8, 18 κ. ἄλλ.

Ἐν εὐρείᾳ μὲν, ὅπως ὅμως ἀσυνήθει παρὰ τοῖς θύραθεν ἐκδοχῇ καίται ἡ λέξις ἐν 1 Κορ. 4, 9 ἐπὶ τῆς ἐν οὐρανῷ και ἐπὶ γῆς λογικῆς κτίσεως, ἐν δὲ Ἰακὼβ 3, 6 «ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας» = *τὸ πᾶν, τὸ πλῆρωμα ἢ κεφάλαιον* τῆς ἀνομίας και ἀδικίας, και ὁμοιότητα ἀναλόγου φράσεως, ἐν Παροιμ. 17, 6 ἀπαντώσης και ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ λειπούσης, «τοῦ πιστοῦ (= τοῦ ἀπολαύοντος πίστεως, ἐμπιστοσύνης) ὅλος ὁ κόσμος τῶν χρημάτων, τοῦ δὲ ἀπίστου οὐδὲ ὄβολός».

2. Ἀσυνήθης μὲν ἢ σπανιστάτη παρὰ τοῖς θύραθεν, συνηθεσιᾶ ὅμως ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, και μάλιστα ἐν τῷ τεταρτῷ Ἑβραϊκῷ και ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς εἶναι ἡ χρῆσις τῆς λέξεως ἐν στενωτέρῃ ἐκδοχῇ, ἐπὶ μόνῃς τῆς *ὄφηλου* (Ἰωάν. 11, 9), και οὐ μόνον ἐπὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς οἰκονόμων, ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, *ἀπολύτως* ἢ *σχετικῶς* νοουμένου, μετὰ ἢ ἀνευ τινὸς προσδιορισμοῦ (2), ἀλλὰ και ἐπὶ τῆς διαφόρου ποιότητος ἢ καταστάσεως ἢ ζωῆς τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, και διὴ και ἐπὶ τῆς ἀξίας ἢ ἀπαξίας τῶν ἐπ' αὐτῆς πραγμάτων.

1) Ἐπιθε τοῦ συγγραφέως Ἐγγεῖριδιον Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας Τόμ. Α' § 23. 87. 102. Περὶλ. και Πιλινίου Hist. Nat. «quasi κόσμον Graeci nomine substantivum appellaverunt, cum nos a perfecta absoluteque elegantia mundum».

2) Ματ. 4, 8. 5, 14. 13, 38. 18, 7. 26, 13. Μακ. 14, 9. 16, 15. Λουκ. 12, 30. Ρωμ. 1, 8. 3, 6. 19, 5. 12-13. 11, 12. 15. 1 Κορ. 1, 27-28. 4, 13. 5, 10. 14, 10. 2 Κορ. 1, 12. 5, 19. Ἐφ. 2, 12. Κολ. 1, 6. 1 Τιμ. 3, 10. 6, 7. Ἐβρ. 10, 5. Ἰακ. 2, 5. 1 Περ. 3, 6. 2 Περ. 2, 5. και πολλῶν συγχρότερον παρ' Ἰωάννη. Ἐδωγ. 1, 10. 29. 3, 16. 19. 4, 42. 6, 14. 33. 51. 7, 4. 8, 12. 26. 9, 5. 39. 10, 36. 11, 27. 12. 19. 22. 46-47. 13, 1. 14, 31. 16, 28. 17, 6. 11-13. 18. 21. 23. 18, 21. 43 και Ἐπιστολ. 2, 2. 4, 1. 14. 2 Ἰωάν. συγ. 7. Ἀξία σημειώσεως εἶναι ἡ σπάνις τῆς λέξεως ἐν τῇ Ἀποκαλύψει 11, 15.

Ὡς ἰδιαζόντως γραφικῇ και δια τὰ ὑπὸ ἐξέτασιν ὀρθροπολογικῶν ζητημάτων μάλιστα δεξιοσημείωτος εἶναι ἐκεῖνη ἢ χρῆσις αὐτῆς, καθ' ἣν, μετὰ ἢ ἀνευ τῆς ἀντανυμίας οὗτος, ἀπαντᾷ ὡς τις τεχνικὸς ὄρος, *μάλιστα μὲν* πρὸς χαρακτηρισμὸν ἐκείνων, ὅσοι εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε ἔθνηκοί, και εἴτε πρὸ Χριστοῦ, εἴτε ἐπ' αὐτοῦ εἴτε και ὑστερον, δι' ἀπειθειαν και ἀσέβειαν ἀπηλλοτριωμένοι ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ και τῆς κατ' αὐτὸν ζωῆς, *ἀντίκεινται* τῷ Χριστῷ και τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ και διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ *ἀρχαῖκου*, τοῦ *κοσμοκράτορος* ἢ ἀρχοντος τοῦ αἰῶνος τούτου (Ἐφεσ. 6, 11-12. 2 Κορ. 4, 4. Ἰωάν. 12, 31. 16, 11. 1 Ἰωάν. 5, 19) (3), *ἐπειτα* δὲ πρὸς δῆλωσιν τοῦ συστήματος ἢ συμπλέγματος τῶν προσκαίρων και φθαρτῶν ἐκείνων τοῦ παρόντος βίου ἀγαθῶν και σπουδασμάτων (πλοῦτου, ἡδονῶν, ἀπολαύσεων, δόξης, τιμῶν και ἀξιοματίων), ὅσα, καινερ καθ' ἑαυτὰ μηδὲν ἔχοντα τὸ ἀνόσιον και ἀθέμιτον, ὅμως κατὰ συμβεβηκὸς ἀποβαίνουσι ὡς τόσα κωλύματα εἰς τὴν κατὰ Θεὸν ζωὴν και πολιτείαν, ἔνεκα τῆς ἡθικῆς ἀσθενείας και ἀδυναμίας τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ὡς τοιαῦτα δὲ οὐ μόνον εἶναι *ἀδιάφορα* καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ και πάσης σπουδῆς ἀνάξια τοῖς κεκλημένοις και ἀφορῶσιν εἰς πολλῶν κρείττονα και θεϊότερα ἀγαθὰ (4).

Αἰὼν

1. Παρὰ τὴν διαίφορον αὐτοῦ ἀρχὴν και ρίζαν εἰληρησεῖ και τὸ ὄνομα *αἰῶν* ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ μᾶλλον ἢ ἦντον ἰσοδυναμῶς ταῖς προδηλωθεῖσαις ἐκδοχαῖς τοῦ ὀνόματος *κόσμος*, και ἄντιστοιχίαν τῆς παρ'

3) Οὕτω μάλιστα παρ' Ἰωάννη (7, 7. 8, 23. 12, 31. 14, 17. 27. 30-31. 15, 18-19. 16, 8. 11. 20. 33. 17, 9. 14-16. 25. 1 Ἰωάν. 3, 1. 13, 4. 4-5. 5, 4-5. 19.), ἐπειτα δὲ και παρ' ἄλλοις, 1 Κορ. 1, 20. 2, 12 (ἐνθα «τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου = τὸ πνεῦμα τὸ ἰδιάζον τοῖς ἀνθρώποις τοῦ εἴδους τούτου»), 5, 10. 6, 2. Ἐφ. 2, 2. Κολ. 2, 20. Ἐβρ. 11, 7. 38. Ἰακ. 1, 27. 1 Περ. 5, 9. — Ἐνταῦθα ἀνάγεται και ἡ φράσις «τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου» (Γαλ. 4, 3. Κολ. 2, 8. 20), λεγομένη ἐπὶ τῶν στοιχειωδῶν διατάξεων και διδαγμάτων, τῶν προουρισμένων πρὸς διαπαιδαγωγίαν τῶν ἐν νηπιώδει καταστάσει τοῦ θρησκευτικοῦ και ἠθικοῦ βίου διατελούντων πρὸς τῆς τοῦ Κυρίου ἐπιφανείας.

4) Οὕτως ἐν Ματ. 16, 26. Μακ. 8, 36. Λουκ. 9, 25. Ἰωάν. 12, 25. 13, 36. 1 Ἰωάν. 2, 15-17. 3, 17. 1 Κορ. 7, 31-34. 2 Κορ. 7, 10. Γαλ. 6, 14. Ἰακ. 4, 4. 2 Περ. 1, 4. 2, 20. Οὕτω και τὸ ἐπίθετον *κοσμικός* Τίτ. 2, 12.

Ἑβραίους καὶ ἄλλοις Σημιτικοῖς λαοῖς χρήσεως τοῦ *ὥλām*. Κατὰ τὴν πιθανὴν αὐτοῦ ῥίζαν (παρὰ τὸ ἄλη-μ = λατ. = aen-um af-η-μ = *φυσῶ, πνέω*) σημαίνουν πρώτως *προήγν*, ὡς τινα πηγὴν καὶ ἐνδειξὴν τῆς ζωῆς, καὶ ἔπειτα *αὐτήν τὴν ζωὴν καὶ τὴν διάρκειαν* τῆς ζωῆς ἐμιάστου, εἰρηχοῦται μὲν ἐν ταῖς ἐκδοχαῖς ταύταις ἀπὸ Ὀμήρου καὶ ἔξῃ παρὰ τε ποιηταῖς καὶ ποιητοῖς, ἀπὸ τῆς *διαρκειας* ὅμοιος τοῦ *βίου*, καθ' ὁμοιότητα τῶν λέξεων *ἡλικία, γενεά*, aetas, μετέπεσε καθ' ἑξῆς εἰς δῆλωσιν ὀρισμέτου τινὸς *χρονικοῦ διαστήματος μάλλον ἢ ἦτον μακροῦ*, καὶ ἔπειτα ὀριστὸς *μακρῆς χρονικῆς διαρκειας*, καὶ τελευταῖον *ἀνάρχου καὶ ἀτελευτήτου* χρόνου. Καὶ ἐν ταύταις ταῖς ἐκδοχαῖς εὐχρηστοῦν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἤδη ἀπὸ τῶν μηδικῶν χρόνων, ἔχει συχνοτάτην τὴν χρῆσιν ἐν ταῖς Γραφαῖς, ταῖς τε κατὰ μεταφρασιν καὶ ταῖς πρωτοτύποις ἡμῶν περιελθούσαις, μετὰ παντοίων προθετικῶν τε καὶ ἄλλων προσδιορισμῶν, δηλωτικῶν τοῦ ἐτέρωθεν ἢ ἐκατέρωθεν ἀπροσδιορίστου μακροῦ χρόνου, ὅτω καὶ ὄχι ὅλωσ ἀνάρχου καὶ ἀτελευτήτου, ὡς ἐν τῇ φράσει, «ἀπ' αἰῶνος» ἢ «ἐξ αἰῶνος» (Λουκ. 1, 70. Ἰωάν. 8, 32. Πραξ. 3, 21. 15, 18. πρβλ. Γεν. 6, 4. Τωβ. 4, 12. 3 Ἑσθρ. 2, 23. 26). Ἐκ τῆς χρονικῆς ταύτης ἐκδοχῆς προήλθεν ἢ καθ' ἑβραϊσμόν ἢ ἀραμαϊσμόν ἔστω καὶ σπανία μετανοηματικὴ χρῆσις τῆς λέξεως *αἰῶν* ἐν τῷ πληθυντικῷ πρὸς δῆλωσιν τοῦ κόσμου, ὡς τινος συστήματος τῶν κτισμάτων, ἐν χρόνῳ λαβόντος ἀρχὴν καὶ ἐν χρόνῳ ὀρισταμένου (Ἑβρ. 1, 2. 11, 3. 1 Τιμ. 1, 17 (ἰ—Σοφ. Σοφ. 13, 9. 14, 6. 18, 4).

2. Ἐκ τῆς ἐπὶ τοῦ χρόνου χρήσεως ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ προσοχῆς ἰδίας ἀξία εἶναι ἢ καὶ τοῖς Ἰουδαίοις Παββίνοις οἰκεία διάκρισις τοῦ ἀπὸ τῆς δημιουργίας ἀρχομένου καὶ ἐπεξῆς ἐπ' ἄπειρον παρατεινομένου χρόνου εἰς δύο μεγάλας περιόδους, τὴν περίοδον τὴν ἀπὸ τῆς δημιουργίας ἀρχομένην καὶ μέχρι τέλους τοῦ φθιαρτοῦ τούτου κόσμου (κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ Χριστοῦ παρουσίαν) διήκουσαν, καὶ τὴν περίοδον τὴν ἐντέθεν ἐπ' ἄπειρον παρατεινομένην. Ἡ τελευταία αὕτη, ὡς ἐποχὴ παντὸς καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἀντιτιθεμένη πρὸς τὴν πρώτην, ὡς ἐποχὴν ματαιότητος, πάλαι πορίας, ἀσεβείας καὶ ἀνομίας, χαρακτηρίζεται ὡς *ὁ μέλλων αἰῶν, ὁ αἰῶν ἐκεῖνος, ὁ αἰῶν ὁ ἐρχόμενος* ἢ καὶ ἀπλῶς *ὁ αἰῶν*, Ματ. 12, 32. Λουκ. 18, 30. 20, 35. Ματ. 10, 30. 2 Περ. 3, 18. Ἑφ. 1, 21. Ἑβρ. 6, 5. Τοῦναντίον δὲ ἡ πρώτη περίοδος καλεῖται *ὁ αἰῶν οὗτος, ὁ νῦν αἰῶν*, καὶ ἀπλῶς *αἰῶν*, (ἢ καὶ «αἱ ἡμέραι αὐταί» Ἑβρ. 1, 2. Ματ. 12, 32. Ρωμ. 12, 2. Ἑφ. 1, 21. 2, 2 (ἐνθα «ὁ αἰῶν τοῦ κόσμου τούτου» εἶναι ἐκφραστικωτέρα πηρᾶστασις τῆς αὐτῆς

ἐνοίας, «τοῦ αἰῶνος τούτου»). Τιτ. 2, 12. Οὕτω καὶ ἐν διαφόροις συνδυασμοῖς ὅλωσ συνωνύμως τῷ *κόσμῳ* (§ 2), οἷοι «αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος» ἢ «τοῦ αἰῶνος τούτου» (Ματ. 4, 19. Ματ. 13, 22), «οἱ τοῦ αἰῶνος τούτου» (Λουκ. 16, 8, 20, 34), «πλούσιος ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ» (1 Τιμ. 6, 17), «ἀγαπᾶν τὸν αἰῶνα τούτου» (2 Τιμ. 4, 10.), «συζητητῆς τοῦ αἰῶνος τούτου», «σοφία τοῦ αἰῶνος τούτου» (1 Κορ. 1, 20. 2, 6), «ἀρχοντες τοῦ αἰῶνος τούτου» (αὐτιόθι *ισχυροὶ τῆς γῆς*, ἢ καὶ *οἱ ἐπὶ παιδείᾳ, καὶ σοφίᾳ προέχοντες*), «ὁ Θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου» (2 Κορ. 4, 4 = *ὁ κοσμοκράτωρ, ὁ σατανᾶς*).

Καὶ ἐμάστι δὲ τῶν εἰρημένων δύο περιόδων παρίσταται πάλιν ὡς συγκεκριμένη τρόπον τινὰ ἐκ μικροτέρων τμημάτων· διὸ καὶ καλοῦνται καὶ *αἰῶνες* πληθυντικῶς. Οὕτως ἡ *πρώτη περίοδος* ἐν 1 Κορ. 2, 7. Κολ. 1, 26. Ἑφ. 3, 9. 11 (ἐνθα «κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰῶνων» = *συμφώνως πρὸς τὴν διὰ τῶν αἰῶνων μέχρι τῆς ἐν Χριστῷ πραγματοποίησεως διήκουσαν πρόθεσιν τοῦ Θεοῦ*), ταύτης δὲ τῆς περιόδου τὸ τελευταῖον τμήμα λέγεται «ἐνεστὸς αἰῶν πονηρός» (Γαλ. 1, 4), «τὰ τέλη τῶν αἰῶνων» (1 Κορ. 10, 11), «συντέλεια τῶν αἰῶνων» ἢ «τοῦ αἰῶνος» (Ἑβρ. 9, 26. Ματ. 13, 39—40. 49. 24, 3. 28, 20), τὸ αὐτὸ κατὰ πάντα καὶ «αἱ ἔσχαται ἡμέραι αὐταί» ἢ «τὸ ἔσχατον τῶν ἡμερῶν τούτων» (Ἑβρ. 1, 1. 2 Τιμ. 3, 1. πρβλ. καὶ 1 Τιμ. 4, 10 «ἐν ὑστέροις καιροῖς»). Ἐπὶ τῆς δευτέρας περιόδου τὸ Ἑφ. 2, 7 («αἰῶνες οἱ ἐπερχόμενοι»).

ΒΑΣΙΛΕΥΣ, ΒΑΣΙΛΕΥΩ, ΒΑΣΙΛΕΙΑ

Τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως *βασιλεὺς* καὶ τῶν παραγῶγων αὐτῆς, μίτην ζητούμενον ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, φαίνεται τὸ αὐτὸ καὶ τὸ φωνητικὸν καὶ τὸ ἑβραϊκὸν *mashal* (=κυριεῦειν, ἐξουσιάζειν), τῆς διαφορᾶς τῶν γραμμάτων β καὶ μ μὴ ἀποκλειούσης τὴν ταυτότητα, διὰ τὴν συνηθῆ ταῖς σημιτικαῖς γλώσσαις ἀνταλλαγὴν ἄλλων τε γραμμάτων καὶ τῶν φωνημάτων ταύτων, οὐχὶ σπανίαν καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ ταῖς διαλέκτοις αὐτῆς (μύρμηξ, αἰολ. βύρμηξ, λατιν. formica).

1. Ἐκ τῆς ἐν τῇ κ. Διαθήκῃ χρήσεως τοῦ οὐσιαστικοῦ *βασιλεὺς* ἀξιοσημειώτως ἐνταῦθα εἶναι ἢ ἐφαρμογὴ αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν μὲν τὸν Χριστὸν ἢ Μεσσίαν, ὡς τὸν ἑκπαλαι προσδοκώμενον αἰώνιον βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ (Ματ. 2, 2. Ματ. 16, 32. Ἰωάν. 1, 50. 12, 13 κ. ἄλλ.), μάλιστα δὲ εἰς τοὺς Χριστιανούς ὡς ἐπίδοξα μέλη τῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ

υἱοῦ αὐτοῦ αἰωνίου πνευματικῆς βασιλείας (ἴδε τὴν λέξ. κατωτέρω) καὶ κοινωνοὺς τῆς ἐν αὐτῇ δόξης τοῦ Κυρίου αὐτῶν, Ἄποκ. 1,6.5.10. (κατὰ τὴν κοινὴν ἀνάγνωσιν, ἀντὶ τῆς ἄλλης, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ κατ' οὐσίαν σημαίνουσης γραφῆς «ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν» τὸ ἀρρηρημένον δηλ. κεῖται ἀντὶ τοῦ συγκεκριμένου. πρβλ. καὶ τὸ 1 Περ. 2, 9. «*βασιλείον ἱερόταγμα*» (5) — Ἀξιοσημείωτος ἡ ὁμοία χρῆσις καὶ τοῦ ῥήματος *βασιλεύω* ἐπὶ τῆς αὐτῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ (Ἄποκ. 11, 15. 17. 19, 6. Λουκ. 1, 33. 1 Κορ. 15, 15), καὶ ἐπὶ τῆς εἰς αὐτὴν συμμετοχῆς τῶν Χριστιανῶν, Ἄποκ. 5,10. 20,4. 6. Ρωμ. 5, 17β, 1 Κορ. 4, 8. (ἐνθα εἰρωνικῶς λέγεται ὅτι ἀπὸ τοῦδε, πρὶν ἢ ἔλθῃ ὁ Κύριος ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ βασιλείᾳ, ἐγένοντο οἱ ἐν Κορίνθῳ πεφουσιωμένοι ὡς ἄλλοι βασιλεῖς, κοινωνοὶ τῆς ἐκείνου βασιλείας, ὅπερ ἄλλοι μόνις μετὰ καιρὸν προσδοκῶσιν).

2. Πολλῶ συχνότερον καὶ κοινότερον εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ οὐσιαστικοῦ *βασιλεία* (ἔβρ. memshalah, mamleyah, mamleyouch), καὶ ἐπὶ τῆς *ιδιότητος* μὲν καὶ τοῦ *ἀξιώματος* τοῦ βασιλέως, ἐπὶ *ἐξουσίας* καὶ *δόξης* βασιλικῆς, εἴτε *καθόλου* (Λουκ. 19,12.15. Ἄποκ. 17, 12. 17-18), εἴτε τοῦ *Θεοῦ* (Ματ. 6,13. Ἄποκ. 11,15. 12,10.) εἴτε τοῦ *Χριστοῦ* καὶ τῶν κοινῶν τῆς αὐτοῦ δόξης (Ματ. 16, 28. Λουκ. 1, 33. 22, 29. 30. 23, 42. Ἄποκ. 11, 15. Ἰωάν. 18, 36. Ἐβρ. 1, 8. 1 Κορ. 15, 24.), μάλιστα δὲ ἐπὶ τοῦ *ἐξουσιαζομένου*, ἐπὶ βασιλείου καὶ *ἐπικρατείας* (Ματ. 4,8. 12,25-26. 24,7. Ἐβρ. 11,33. Ἄποκ. 16,10. κ. ἄλλ.). Ὑπὸ ταύτην τὴν ἐκδοχὴν ὑπάγονται αἱ συνήθεις ρήσεις «*βασιλεία τοῦ Θεοῦ*» ὅσκις, «*βασιλεία τῶν οὐρανῶν*» ὅσκις παρὰ μόνῳ τῷ Ματθαίῳ, ἀντὶ τῆς πρώτης, σπανίως ἀπαντήσης παρ' αὐτῶ «*βασιλεία τοῦ Χριστοῦ*», παρ' αὐτῶς δὲ ἄπαξ ἡ «*βασιλεία τοῦ Δαυὶδ*» (Μαρ. 11, 10 = βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὴν κοινὴν τῶν Ἰουδαίων δόξαν, ὅτι ὁ Χριστός, ἐκ τῆς γενεᾶς τοῦ Δαυὶδ καταγόμενος, ἐμελλε νὰ καθίσῃ ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ), ἄπαξ «*βασιλεία ἐπουράνιος*» (2 Τιμ. 4, 18), ἔτι ἄπαξ *βασιλεία τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ* (Ἐφεσ. 5, 5), καὶ ἔστιν ὅτι ἀπλῶς ἡ *βασιλεία* (Ματ. 4, 24. 8, 12. 9, 35. 13, 19. 24, 14. Ἰακ. 2, 5. Ἐβρ. 12, 38), ἀντὶ τῶν συνήθων ἐκείνων «*ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἢ τοῦ Θεοῦ*».

5) Ἐκ τῆς κοινῆς χρήσεως ἐπὶ τῶν ἐπιγείων ἡγεμονίῶν σημειωτέα ἐνεαῖθα 1 Περ. 2, 17. ἐνθα ὁ λόγος περὶ *θωμάειον αυτοκράτορος*. Ἀμυρίβωλον ἂν ὁ λόγος περὶ τοιοῦτων ἐν Ἄποκ. 17, 9.

σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῇ ἐξηγήσει τῶν ρήσεων τούτων διακριτέα δύο ἐκδοχαὶ διάφοροι, ἡ *Ιουδαϊκὴ ἐκδοχὴ*, ἐκδοχὴν ἐπὶ προχείρου καὶ δημώδους ἐξηγήσεως προφητειῶν τινῶν τοῦ Δανιὴλ (2, 44. 7, 14. 18. 27), οἰκείαν δὲ καὶ τοῖς μαθηταῖς τοῦ Χριστοῦ πρὸ τῆς διαφωτίσεως αὐτῶν, ὑπὸ *βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἢ τοῦ Χριστοῦ ἢ τῶν οὐρανῶν*, νοεῖται ὁ χροσσοὺς ἐκεῖνος καὶ διαρκῆς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους αἰῶν, ὅτε ὁ Ἰσραὴλ διὰ τοῦ Μεσσίου, τοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένοντος (Ἰωάν. 12,34) καὶ ἐπιγείου ἀντιπροσώπου τοῦ Θεοῦ, ἀπαλλισσόμενος ἐκράτης πασῶν τῶν συμφορῶν καὶ ταλαιπωριῶν καὶ παντὸς ἔξωθεν πολέμου καὶ ἐπιρραστοῦ, θὰ κυριαρχῇ τῶν ἄλλων τῆς ὑψηλοῦ λαῶν εἰς τὸ διηνεκές ἐν δόξῃ καὶ εὐδαιμονίᾳ πάση (Ματ. 18,1. 20,21. Μαρ. 11,10. Λουκ. 14,15. 17,20. 19,11. Πρῶξ. 1,6). Ἰουδαϊκὴν δὲ κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν πεφωτισμένην τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐκδοχὴν καὶ ἀντίληψιν δηλοῦται διὰ τῶν ρήσεων ἐκεῖνων τοιαύτη τις πολιτεία πνευματικὴ ἢ κατάστασις πραγμάτων οὐρανία καὶ ἰδεώδης, ἐν ἣ ἐπιζητεῖται τοῦτο μὲν ἑξάλειψις καὶ ἑξαφάνισις παντὸς ἀντιθέου, πονηροῦ καὶ ἀνηθικοῦ, τοῦτο δὲ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θελήματος, ἡ ἐπικρατεῖσις τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ ἀληθοῦς μετὰ τῶν ἀναλόγων ἐπακολουθημάτων αὐτῶν ἐν τε τῷ παρόντι βίῳ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, κατὰ τὴν γνωστὴν αἴτησιν τῆς Κυριακῆς προσευχῆς «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθῆτω τὸ θέλημά σου» (Ματ. 6,10. πρβλ. καὶ σγ. 33) καὶ κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι βρωσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εὐεργεσία καὶ χάρις ἐν Πνεύματι ἁγίῳ» (Ρωμ. 14,17). "Ὅπως ἐν τοῖς χωρίοις τούτοις, οὕτω καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς νοεῖται εὐκόλως ὅτι ὁ λόγος δὲν εἶναι περὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐπὶ γῆς, ἀποτελουμένης τὸ *προοίμιον* ἢ τὸ *πρῶτον* αὐτῆς *στάδιον*, τὸ *στάδιον τῆς ἀναπτύξεως* αὐτῆς, τὸ ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς ἐν σαρκὶ ἐπιρρατείας καὶ ἐνεργείας τοῦ Κυρίου καὶ διῆμον μέχρι τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου αὐτοῦ παρουσίας καὶ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, ὅς τοιοῦτον δὲ συμπύπτει κατ' οὐσίαν πρὸς ὅ,τι ἄλλως λέγεται *ἡ ἐπὶ γῆς Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ*, νοουμένη καὶ αὕτη ὡς ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτῆς διατελοῦσα καὶ πρὸς τοῖς καλοῖς στοιχείοις περιλαμβάνουσα καὶ τὰ ἐναντία, καὶ «τοὺς ποιούντας τὰ σκάνδαλα καὶ τὴν ἀνομίαν» (Λουκ. 17,20-21. Ματ. 11, 12. 12, 28. 13, 24-52. 18, 23. Μαρ. 4, 11. 9,26-32. 1 Κορ. 4, 20. Κολ. 1, 13 καὶ ἄλλα).

Ἄλλὰ συχνότερον ὁ λόγος περὶ τῆς ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ,

περὶ τοῦ δευτέρου σταδίου τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς. τοῦ σταδίου τῆς τελειώσεως, τοῦ ἀρχομένου μὲν ἀπὸ τῆς κοινῆς ἀναστάσεως, διαρκούντος δὲ αἰώνιος, καὶ κατ' οὐσίαν συμπιπτοντος πρὸς ὅ,τι ἄλλως λέγεται *αἰώνιος ζωὴ ἢ ἐν οὐρανοῖς Ἐκκλησία* (2 Περ. 1, 11. Φιλ. 1, 23. Ἐβρ. 12, 22-23). Διὸ καὶ περισταται ὡς τι μέλλον, ὡς τις κληρονομία ἢ θησαυρὸς ἀποκαίμενος τοῖς ἀξίοις, τοῖς πιστοῖς καὶ ἐναρέτοις, καὶ περιερχόμενος εἰς κατοχὴν αὐτῶν ἐν τῷ ἰδίῳ καιρῷ, 1 Κορ. 6, 9-10, 15, 50. Γαλ. 5, 21. 2 Τιμ. 4, 18. Ἐβρ. 12, 28. Πραξ. 14, 22. Ἰωάν. 3, 5. καὶ συχνότερον ἐν τοῖς ἄλλοις Εὐαγγελίοις (Ματ. 5, 3. 10, 19-20, 6, 20-21. 7, 21. 16, 19, 19, 12. 14. 16, 23-24. 23, 7. Μαρ. 10, 14. 15. Λουκ. 6, 20, 12, 32. 18, 16-17. 29. καὶ ἄλλα). — Σημειωτέον καὶ ἐνταῦθα ὅτι εἰς πολλὰ χωρία εἶναι δυνατόν ἐκ τῆς τοῦ λόγου ἀκολουθίας νὰ διοισθῇ εὐκόλως περὶ τίνος τῶν δύο σταδίων εἶναι ὁ λόγος. Εἰς ἄλλα ὅμως μέρη ἀποβαίνει τὸ πρῶτον δυσπροσδιόριστον, καὶ τοῦτο, διότι, ἕνεκα τῆς ἐσωτερικῆς καὶ στενῆς συναρμείας τῶν δύο σταδίων δύναται ἢ καὶ πρέπει νὰ νοηθῇ καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἕτερον, ἐν οἷς μάλιστα χωρίοις ὁ λόγος περὶ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος, ὡς κηρύγματος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καθόλου (Ματ. 3, 2. 4, 17. 23. 9, 35. 10, 7. 24, 14. Μαρ. 1, 14-15. Λουκ. 4, 43. 8, 12. 9, 2. 60. 16, 16. Πρ. 8, 12. 20, 25. 28, 31). Ἐνταῦθα ἀνάγεται καὶ ἡ ἑβραϊζουσα περίφρασις «ὡς τῆς βασιλείας», ἐν Ματ. 12, 8, σημαίνουσα τοὺς Ἰουδαίους, οἵτινες ἦσαν μὲν ὡς τοιοῦτοι ἀνέκαθεν προορισμένοι νὰ γίνωνται μέλη τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τύχωσιν τῆς αἰώνιου ζωῆς ἐν αὐτῇ, ἀπέκλεισαν ὅμως αὐτοὶ ἑαυτοῦ, μὴ πιστεύσαντες, ἐν φ' ἢ αὐτῇ φράσει αὐτοῦ 13, 38, ἀναφέρεται εἰς τὰ μέλη τῆς ἐπὶ γῆς Ἐκκλησίας τοῦ πρώτου τούτου σταδίου τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας, καὶ ὡς ἀξίως φέροντα ἐν αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, προορισμένα, ἐν τῷ δευτέρῳ αὐτῆς σταδίῳ νὰ κληρονομήσωσιν τὴν ἀποκαίμενην αὐτοῖς αἰώνιον ζωὴν ἐν αὐτῇ ὡς ἐπουρανίῳ Ἐκκλησίᾳ (Ἐβρ. 12, 22).

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ἐύχρηστος εἶναι καὶ ἡ λέξις αὕτη παρὰ τοὺς Ο' καὶ ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ, καὶ ὡς τὰ πολλὰ ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ ἑβραϊκὸν qahal(ה), πλὴν

6) Παρὰ τὸ ἰσόσημον καὶ ὁμόσημον τῶν δύο θεμάτων καὶ καὶ qahal (συνάγειν) δυσκόλως δύναται νὰ διαχωρισθῇ τις περὶ τῆς ἀρχικῆς συγγενείας αὐ-

τῶν συνήθων αὐτῆς σημασιῶν παρὰ τοῖς θύραθεν ἔχει καὶ εἰδικὴν τινα ἐκδοχὴν ἐν τῇ τελευταίᾳ, συνουσίᾳ πρὸς ὅ,τι καὶ ἡμεῖς ἐννοοῦμεν σήμερον ὑπ' αὐτῆν, ὁμιλοῦντες περὶ *κοινοῦτος* ἢ *κοινωνίας* *Χριστιανικῆς*, περὶ τοῦ συνόλου τῶν ἐν τόπῳ τινὶ ἢ καὶ ἀπανταχοῦ τῆς γῆς εἰς Χριστὸν πιστευόντων.

1. Ὡς ἀφηρημένον τοῦ ρηματικοῦ ἐπιθέτου *ἐκκλητος*, μετὰ δυνάμεως ὅμως *περιληπτικῆς*, ἦτο τὸ ὄνομα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ἐπὶ πάσης μὲν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναθροίσεως καὶ συναγωγῆς ἀνθρώπων, ἐπὶ παντὸς συλλόγου τῶν συνερχομένων ἐπὶ τὸ αὐτὸ πρὸς ἓνα τινα σκοπὸν, πρὸς κοινὴν τινα σκέψιν καὶ ἐνέργειαν, μάλιστα δὲ ἐπὶ τῶν τακικῶν ἢ ἐκτάκτων τῶν πολιτῶν συνελεύσεων ἐν ταῖς δημοκρατουμέναις πόλεσι πρὸς σύσκεψιν περὶ τῶν κοινῶν. Οὕτω καὶ ἐν Πραξ. 19, 32. 29. 41. Ἡ αὐτὴ λέξις ἀντιστοιχοῦς πρὸς τὸ σημειωθὲν ἑβραϊκὸν qahal καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ συνώνυμον *συναγωγὴ* χρησιμοποιημένη παρὰ τοῖς Ο' πρὸς δήλωσιν πάσης τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελεύσεως πρὸς τε ἄλλους σκοποὺς καὶ πρὸς ἐπιτελεσιν τῶν τῆς θείας λατρείας (Κριτ. 21, 8. 1 Παρ. 29, 1. Δευτ. 31, 30. Ἰησ. Ν. 8, 35 κ. ἄλλ.), εἴθρηται ὁμοίως ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ ἐπὶ τῆς αὐτῆς χρήσεως ἐν Πραξ. 7, 38. Ἐβρ. 2, 11. Ἐν τῇ αὐτῇ μὲν ἐκδοχῇ, ἀλλ' ἐπὶ τῶν *συνάξεων τῶν Χριστιανῶν* πρὸς τέλει τοῦ κυριακοῦ δείπνου καὶ τῆς συνημμένης αὐτῷ θείας λατρείας κεῖται ἐν 1 Κορ. 11, 17. («συνέρχουσαι ἐν ἐκκλησίᾳ»), 14, 19. 34-35. («ἐν ἐκκλησίᾳ» ἢ «ἐν ταῖς ἐκκλησίαις» = ἐν ταῖς *συνάξεσιν*).

2. Ἄλλ' ἐπικρατεστέραν ἔχει τὴν χρῆσιν ἐπὶ τῆς *κοινωνίας τῶν πιστῶν*, ἐπ' αὐτοῦ τοῦ *συστήματος* καὶ *συλλόγου* τῶν διὰ τῆς αὐτῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ σκοποῦ πρὸς ἀλλήλους συνδεμένων καὶ ἀποτελούντων ἴδιον τι κοινωνικὸν καθίδρυμα ἢ ὄργανον ὄλον, εἴτε καθ' ὄλου εἴτε κατὰ τὰ ἐκάστοτε καὶ ἐκασταχοῦ μέρη αὐτοῦ, μετὰ ἢ ἄνευ προσδιορισμοῦ *κατὰ γενικὴν (τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου, τοῦ Χριστοῦ)*, δηλωτικὴν τοῦ πρὸς ἓν ἀνήκει ὡς ἴδιον κτήμα, ὡς *ἴδια περιουσία*, συμφώνως ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ χαρακτηρησθῆ τῷ τοῦ Ἰσραὴλ ὡς *περιουσίᾳ λαοῦ τοῦ Θεοῦ* (Πραξ. 20, 38. 1

τῶν. Μᾶλλον θὰ ἐφαίνετο συγγενεῖον πρὸς τὸ ἐλληνικὸν τὸ ἑβραϊκὸν qahal (=καλῶ, φωνάζω), ἐὰν μὴ ἀντεπεῖθε τῆς συγγενείας τὸ γρηῶν, γαρωῶ, λατ. garrho. Ἄλλ' ὡς γνωστὸν, τὰ γράμματα λ καὶ ρ ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἐναλλάσσόμενα.

Πετ. 2, 9.) Οὕτω γενικῶς Ματ. 16, 18. «οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν» (περὶ τῆς εἰκόνας πρβλ. καὶ 1 Κορ. 3, 10 κ. ἔξ. Ἐφ. 2, 19. Πραξ. 2, 47. 1 Κορ. 12, 28. 15, 9. Γαλ. 1, 13. Ἐφ. 1, 2. 12, 10. 21. 5, 23. 25. 27. 29. 31. Φιλ. 3, 6. Κολ. 1, 18. 24. 1 Τιμ. 3, 15 κ. ἄλλ. **Μεριστώτερον**, ὡς τὸ σύνολον τῶν ἐν τινι ὀρισμένῳ τόπῳ (πόλις ἢ ἐπαρχία) εὐρισκομένων πιστῶν εἴτε *ἐνικῶς* εἴτε *πληθυντικῶς* Ματ. 18, 18. Πραξ. 5, 11. 8, 3. 15, 41. 1 Κορ. 4, 17. 6, 4. 7, 17. 11, 22. 14, 33. 2 Κορ. 8, 19. Ρωμ. 16, 16. Γαλ. 1, 22. (ἐνθα «ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ», εἶναι χαρακτηρισμὸς τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ χριστιανικῶν κοινοτήτων, ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὰς αὐτόθι *Ἰουδαϊκῶς κοινότητας*), 1 Θεσ. 2, 14. 2 Θεσ. 1, 4. Φιλ. 4, 15. 3 Ἰωαν. σχ. 6. Ἀποκ. 1, 4. 2, 1. 8. κ. ἄλλ. — **Ἐπι μεριστώτερον**, τὸ σύνολον τῶν ἐν τινι οἰκίᾳ εὐρισκομένων πιστῶν, ἢ οἰκογένεια ἢ χριστιανική μεθ' ἧν ἔχει τυχὸν προσαρτημάτων (δούλων, συγγενῶν) ἐνεῦθεν καὶ ἢ φράσις «ἡ κατ' οἶκον ἐκκλησία», τῆς γενικῆς δηλούσης τὸν κύριον τῆς οἰκίας, Ρωμ. 16, 5. 1 Κορ. 16, 19. Κολ. 4, 15. Φιλιμ. σχ. 1. — Ἐν Ἐβρ. 12, 22 κεῖται ἡ λέξις ἐπὶ τῶν πολιτῶν τῆς ἐν *οὐρανῶς βασιλείας τοῦ Θεοῦ*, ὡς ἐλέγη ἔμπροσθεν (Ἰδε τὴν λέξιν *βασιλεία* § 2).

ΕΙΣ ΜΕΣΣΙΑΝΙΚΟΣ ΨΑΛΜΟΣ*

Ὁ ἔκπιλαι ὑπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἰσραὴλ προσδοκώμενος καὶ ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτοῦ βίβλοις μᾶλλον ἢ ἦτον σαφῶς ἀναφερύμενος Μεσσίας δηλοῦται καὶ ἐν ψαλμοῖς τισι, ἀποτελεῖ μάλιστα ἐνίοτε τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν ὅλου τινὸς ψαλμοῦ. Εἰδίσται οἱ τοιοῦτοι ψαλμοὶ γὰρ ὀνομάζονται Μεσσιανικοί, καὶ διὸ οἱ μὲν *ἀμέσως Μεσσιανικοί*. οἱ δὲ *ἐμμέσως Μεσσιανικοί*. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι χαρακτηρίζονται οὕτως, διότι τὰ πρόσωπα, τὰ ὄντα ἢ ἐν μέρει κατὰ ταύτην ἢ κατ' ἐκείνην τὴν ὄψιν τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν ἀποτελοῦντα, εἶναι μὲν πρόσωπα ἱστορικὰ τῆς Π. Διαθήκης, ἐκ τῶν οὕτως ἢ ἄλλως δρασάντων ἐν τῇ ἱερᾷ τοῦ Ἰσραηλικοῦ λαοῦ ἱστορίᾳ, πλὴν ὑπὸ τινα ἔννοιαν λογίζονται καὶ εἶναι *ὡς τινες τύποι καὶ προεξεικονίσεις* τοῦ προσδοκώμενου Μεσσοῦ, ἐν ᾧ ἐν τοῖς ἀμέσως Μεσσιανικοῖς οὐδένα ἔχει ἄλλον ὁ ψαλμῶδης ἐν νῶ, εἰμὴ αὐτὸν τοῦτον τὸν Μεσσίαν (1). Παρὰ πάσας τὰς ἀμφιβολίας ἢ ἀντιρρήσεις τινῶν, εἰς τοὺς ἀμέσως Μεσσιανικοὺς καταλέγεται προφανῶς καὶ ὁ 109 (καθ' Ἑβραίους 110), ὅπως ἀνέκλιθεν παρεδέχοντο καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐπ' αὐτοῦ εἶπεν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων (2), μόνον δὲ ἕστερον κατὰ τοὺς Μέσους χρόνους, ἀπέκλιναν τῆς ἀρχαίας αὐτῶν γνώμης καὶ παραδόσεως. Μόνον ἔχει δυσκολίας τινάς, καὶ ἐν τῷ τελευταίῳ μὲν ἑδαφίῳ, τῷ 7, μάλιστα δὲ τῷ 3, καὶ ἄλλως καὶ διὰ τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τοῦ νῦν ἑβραϊκοῦ κειμένου καὶ τῆς μεταφράσεως τῶν Ὁ διάφορον ἀνάγνωσιν, συνευδοκούσης εἰς τὴν τελευταίαν καὶ τῆς μεταφράσεως τοῦ Θεοδοτίωνος.

Κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπιγραφὴν (τῷ *Δαυὶδ ψαλμὸς*) ἔχει ὁ ψαλμὸς ποιητὴν τὸν Δαυὶδ. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν οἱ ἐκλαμβάνοντες ἐνταῦθα τὴν δοτικὴν τῷ Δαυὶδ (ἑβρ. = *εἰς Δαυὶδ*) ἢ ὡς *δοτικὴν κητικὴν* ἢ τοῦ ποιητικοῦ αἰτίου, καθὰ ἄλλως εἰθίσται, ἀλλ' ὡς δοτικὴν τῆς ἀνα-

*) Τῆς Συντάξεως.

1) Πρβλ. «Ν. Ποιμένας» Ἔτος Α' σελ. 678—681 τοῦ 11 τεύχους.

2) Ματ. 22, 41. κ. ἔξ. Μαρκ. 12, 35-37. Λουκ. 20, 41-44. 22, 69. Πραξ. 2, 32-35. 7, 55-56. 1 Κορ. 15, 24-25. Ἐφ. 1, 20. Ἐβρ. 1, 13. 6, 16. κ. ἔξ. 7, 17. 21. 8, 1. 10, 12-13. 1 Πετ. 3, 22. Ἀποκ. 3, 21.

φορᾶς ἢ ἀφιερώσεως, ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι ἐνταῦθα προτάσσεται τοῦ οὐσιαστικοῦ, ἐν ᾧ συνήθως ἐπιτάσσεται αὐτοῦ («ψαλμὸς τῷ Δαυΐδ»)· ἐπειδὴ ὅμως κατ' αὐτὸ τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον, καὶ κατὰ ρητὴν δήλωσιν τῶν λεγομένων Μασοριτῶν, τῶν διαταξάντων τὰ τοῦ νῦν ἑβραϊκοῦ κειμένου, εἴρηται ἡ αὐτὴ δοτικὴ προτασσομένη καὶ ἐπὶ ἄλλων ψαλμῶν καὶ δι' ἐπὶ τῶν 24, 1. 40, 1. 68, 1. 101, 1. 109, 1. 139, 1. (πρβλ. καὶ 88, 1 πρὸς 84, 1. 85, 1. 87, 1.) οὐδεμίαν δὲ ὑπεμφανέται διαφορὰ μεταξὺ τῆς κατὰ πρότασιν καὶ κατ' ἐπίτασιν φορᾶς τοῦ οὐσιαστικοῦ, διὰ τοῦτο τηρητέα καὶ ἐνταῦθα ἦν ἔχει συνήθην σημασίαν ἢ δοτικὴν, ὡς δηλωτικὴ τοῦ κτήτορος ἢ ποιητοῦ, *dativus auctoris*. Οὕτω δὲ ὁ Προφητᾶναξ ἄρχει τοῦ ψαλμοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τινος *ρήτρας* τοῦ *Ἰεχωβά*, (=δ Κύριος), ἀποτεινομένης ὑπὸ τούτου πρὸς τὸν αὐτοῦ τοῦ Δαυΐδ Κύριον ἢ δεσπότην (*ἀδωνάϊ*), *ρήτρας* ἐν μὲν τῷ ἑβραϊκῷ, φερομένης ὡς, *ρήμα τοῦ Ἰεχωβά πρὸς τὸν δεσπότην μου*, ἐν δὲ τῇ ἑλληνικῇ μεταφράσει ἀποδιδομένης ὧδε «ἔλεπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου». Τὰ ἐπιπερόμενα εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἢ Ἰεχωβά *ρήσεως* πρὸς τὸν δεσπότην τοῦ ψαλμοῦ, τὸν Μεσσίαν· «κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου». Ἀποτείνεται δὲ ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μεσσίαν προσκαλῶν αὐτὸν νὰ καθίσῃ ἐκ δεξιῶν ἑαυτοῦ ὡς σύνθερονος, ὡς σύνεδρος ἢ πάρεδρος, ὡς μέτοχος τῆς ἰδίας αὐτοῦ δυνάμεως καὶ ἐξουσίας, *ἕως οὗ* ὑποτάξῃ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ τοὺς ἐχθρούς αὐτοῦ, τοὺς αὐτοὺς ὄντας καὶ ἰδίους ἑαυτοῦ ἐχθρούς. Τὸ μόριον *ἕως* (ἑβρ. *ad*) οὐδὲ ἐνταῦθα βεβαίως δορίζει *προθεσμίαν* τινά, μεθ' ἣν θὰ πύσῃ ἢ συνεδρία ἢ παρεδρία ἐκεῖνη, ἀλλὰ κατὰ τινα τῆς ἑβραϊκῆς γλώσσης ἰδιωτισμὸν χρησιμοποιεῖται πρὸς *ἐπιφορὰν* τοῦ ἐπιδικωμένου ἀποτελέσματος τῆς προδηλωθείας ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ (β). Εὐνόητον ἐπίσης ἐστὶ ὁ Ὑψιστος, ὁ θρόνον ἔχων τὸν οὐρανὸν ὡς πάντων Κύριος καὶ δεσπότης, ὁ αὐτός, ὡς Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ βασιλεὺς αὐτοῦ ἀόρατος, βασιλεύει ἐν Σιών ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ἐν Σιών δὲ ὡς ὄρατος καὶ αἰώνιος τοῦ αὐτοῦ λαοῦ βασιλεὺς καὶ τῷ ἀοράτῳ αὐτοῦ

β) Ὁμοίαι χρήσις τοῦ αὐτοῦ μορίου ἐπὶ ὁμοίας ἐννοίας ἐν ψαλ. 71 ἑβρ. 72, 7. «ἕως οὗ ἀναναραϊθῆ ἢ σελήνη» = *εἰς αἰῶνα τὸν ἄπαυτα*. Πρβλ. αὐτόθι 111 (ἑβρ. 112), 8. Γεν. 28, 16. Δευτ. 7 24. Τὸ συνήθως καὶ ἐκ Γεν. 8, 7 λαμβανόμενον παράδειγμα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐν Ματ. 1, 26. δὲν ἔχει τὴν ὑποστήριξιν τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου, ἔχοντος πηγαινοήρητο, ἕως οὗ ἐξηράνθη ἢ γῆ.

βασιλεῖ σύνθερονος, θὰ λαμβάνῃ παρ' ἐκεῖνου τὴν κραταίαν αὐτοῦ δύμιν καὶ ἰσχύν, καὶ ἄριστος θὰ ἀρχῇ ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Τὸ ἴδιον αὐτοῦ, κατ' οὐσίαν ἐκπερόμενον καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ δευτέρου ψαλμοῦ, ἐν τοῖς 5 πρώτοις αὐτοῦ στίχοις, φαίνεται συντομιότερον καὶ περικτικότερον ἐκφραζόμενον ἐν τῷ ἀμέσῳ ἐπιπερομένῳ στίχῳ, ἐν τοῖς λόγοις οὗ: ὁ ψαλμοδὸς ἀπευθύνει πρὸς αὐτὸν «ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι Κύριος; (= ὁ Jehovah) ἐκ Σιών, (καὶ) κατακυριεύει ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου», ἢ ὕπερ κατ' οὐσίαν τὸ αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν «ῥάβδον ἢ σκήπτρον δυνάμεώς σου (τ. ἔ. τὴν ἰσχύν σου τὴν κραταίαν) ἀποστελεῖ σοι Κύριος ἐκ Σιών» ἐξουσιάζει (τ. ἔ. δὲν ἔχεις ἢ ἀπαρκῶς νὰ ἐξουσιάζῃς) ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν σου. Δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς σχόλιον πρὸς ταῦτα τὸ τοῦ δευτέρου ψαλμοῦ (στχ 9) «ποιμανεῖς αὐτούς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ, ὡς σκατὴ κεραμέως συντρίψεις αὐτούς».

Ἀκάνθιας τοῦταῦτα ἔχει ὁ 3 στίχος, καὶ δὴ κατ' ἀμφοτέρω τὰ κείμενα, τὸ τε ἑβραϊκὸν καὶ τὸ ἑλληνικόν, ἴσως μὲν καὶ διὰ ἀρχικῆν τινα τοῦ κειμένου παραφθοράν, πάντως ὅμως διὰ τοῦτο, ὅτι λέξεις τινὲς τοῦ ὑπάρχοντος κειμένου ἀνεγνώσθησαν διαφόρως ὑπ' ἀμφοτέρων, καὶ ἔδωκαν λαβὴν εἰς διαφόρους ἐκδοχὰς καὶ ἐρμηνείας τοῦ ὅλου χωρίου. Ὅ,τι οἱ Ἑβραϊκοί κείμενα ἀνεγνώσαν ὡς γίμ (= μετὰ ἢ παρά). τοῦτο οἱ σοφοὶ τῶν Ἑβραίων ἐφανήνευσαν ὡς γίμ (=λαός), καὶ προέκωψεν ἢ ἐν τῷ στίχῳ τούτῳ πρώτη διαφορά μεταξὺ τῶν Ο' (= «μετὰ σοῦ» = *παρὰ σοῦ*), καὶ τοῦ ἑβραϊκοῦ κειμένου, *ὁ λαός σου*. Ὁμοίως ἀνεγνώσθη διαφόρως ὑπ' ἀμφοτέρων καὶ ἡ ἀμέσως ἀκολουθοῦσα λέξις, ὑπὸ μὲν τῶν Ο' ὡς *nedibah* (= *ἐλευθερία, εὐγένεια, ἀρχοντία*), ὑπὸ δὲ τῶν Ἑβραίων *nedaboth* (*ἐκουσιασμοί, ἀυτοπροαιρέσεις, προθυμίαι, φιλοτιμίαι*), καὶ προέκωψεν ἢ διάτρυτος ἐκδοχὴ τοῦ πρώτου μέρους τοῦ στίχου, κατὰ μὲν τοὺς Ἑβραίους: *ὁ λαός σου ἔσται ἐθελούσιος ἢ δλοπερόθυμος ἐν ἡμέραις τῆς χρήσεως τῆς δυνάμεώς σου* (τ. ἔ. εἰς τὰς στρατιωτικὰς σου ἐπιχειρήσεις), κατὰ δὲ τοὺς Ο' «μετὰ σοῦ ἢ ἀρχὴ ἐν ἡμέραις τῆς δυνάμεώς σου», τοῦθ' ὕπερ, ἀλλ' ἡ τῶν συμπραζομένων, δυσκόλως δύναται νὰ σημαίῃ τι ἄλλο ἢ τοῦτο· *παρὰ σοῦ ἢ ἀρχηγία κατὰ τὰς στρατείας σου*, τ. ἔ. *σὺ κάτοχος τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας*. Διαφορὰν ἀνεγνώσεως δὲν προῦποπώθησιν ἔξ ἀνάγκης ἢ ἐπιμένῃ τῶν Ο' φράσις: «ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἀγίων σου», αὐδὲ ὡς πρὸς τὴν ἀντωνυμίαν ταύτην σοῦ, ἀλλὰ δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς ἐλευθέρως ἀπόδοσις τοῦ ἑβραϊκοῦ *be hadrej-qodesh* = *ἐν κάσμοις ἱεροῦς ἢ ἀγίοις* (κατὰ τὸ *highdej-qodesh*).

τ. ξ. *ἐν λαμπρῷ στολῇ Ιερατικῇ*. Ἡ ἔννοια αὕτη, σινήθως συνδραμμένη μετὰ τῶν ἐπομένων ὑπὸ τῶν ἀκολουθούντων τῷ ἔβραϊκῷ κειμένῳ, κίλισσα συνδέεται μετὰ τῶν ἡγουμένων κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τῶν Ο' ὡς *δεύτερον μέλος* τοῦ ἐν τῇ ἔβραϊκῇ ποιήσει συνήθους *παραλληλισμοῦ τῶν μελῶν*, καὶ ἀπὸ τοῦ πρώτου μέλους *συνυπονοουμένης* τῆς φράσεως «*μετὰ σοῦ ἡ ἀρχή*», ἐξηγεῖται τὸ ὅλον ὡς ἑξῆς. *Παρὰ σοὶ ἡ ἀρχὴ ἐν τῇ στρατείᾳ, παρὰ σοὶ ἡ ἀρχὴ ἐν τῇ Ιερᾷ περιβολῇ*, τ. ξ. *ἐν τῷ Ιερατικῷ ὑπουργήματι*, τοῦθ' ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὸ ἀμέσως ἐπιφερόμενον «*σὺ Ιεραὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ*» δηλ., *βασιλεὺς ἅμα καὶ ἀρχιερεὺς*.

Ἐκινηθεότερα εἶναι τὰ ὑπόλοιπα τοῦ Β στίχου, τὸ «*ἐκ γαστροῦ πρὸ ἐσποφύρου ἐγέννησά σε*», τῶν Ο', ὡς προϋποθέταν οὐ μόνον διαφορὴν ἐκδοχὴν τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ διάφορον *γραφὴν ἢ ἀνάγνωσιν* ἐν τῷ ἀρχετύπῳ, διάφορον ἐν μέρει καὶ αὐτοῦ τοῦ νῦν ἔβραϊκοῦ κειμένου merechem mishshachar lecha tal yalduthcha. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι οὐδὲ τὸ νῦν ἔβραϊκὸν ἐκπροσωπεῖ κατὰ πάντα τὴν ἀρχικὴν γραφὴν, καὶ ὅτι τὸ merechem (= *ἐκ μητρός*), τὸ Ισοδυναμοῦν πρὸς τὸ mibbeten (= *ἐκ κοιτίας*, παρβ. ψαλ. 22, 11) δὲν δύναται νὰ Ισοδυναμῇ κατὰ πάντα πρὸς τὸ mitterem (= *πρὸ τοῦ, πρὶν ἢ...*), θὰ προέτεινον ἐγὼ δύο τινά: πρῶτον γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν mitterem ἀντὶ merechem, καὶ δεύτερον ἢ ἀντικατάστασιν τοῦ lecha (= *σοὶ, εἰς σέ*) διὰ τοῦ yelech (= *πορευθῆ, προέλθῃ*) ἢ κάλλιον τὴν ἐκδοχὴν τοῦ lecha ὅχι ὡς δοτικῆς τῆς ἀντωνυμίας, ἀλλ' ὡς σπανίου ἀπαρεμρατικοῦ ἢ οὐσιαστικοῦ τύπου τοῦ αὐτοῦ ῥήματος yalach ἢ halach ὡς παραδέχονται οἱ γραμματικοὶ τὴν ἵπταρξιν, εἰ καὶ σπανιωτέτην, τοιοῦτου τύπου. Ὡς πρὸς τὸ yalduthcha (= *ἡ νεότης σου*) (= *ἐγέννησά σε*). Οὕτω δὲ θὰ προέκυπτεν ἡ ῥησις, *πρὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀγῆς προσελύσεως τῆς δρόσου ἐγέννησά σε*, ὡς τις ἀπὸ τοῦ Θεοῦ δήλωσις παρεμφερῆς τῇ τοῦ 2 ψαλμοῦ· «*εὐλὸς μου εἰ σὺ· ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε*». Ἡ ῥησις δηλ. τῆς λαμπρᾶς εἰκόνης· δὲν ἔχει ἄλλον σκοπὸν εἰ μὴ τὴν παράστασιν τῆς πρὸ αἰώνων, πρὸ κτίσεως δημιουργίας, *πρὸ κτίσεως ἀπὸ τῆς ἀγῆς ἀποστάξεως τῆς δρόσου*, ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ προσελύσεως καὶ καταγωγῆς τοῦ προσδοκωμένου, ὅπως τοιαῦται παραστάσεις τῆς ἀπ' αἰώνων ὑπάρξεως καὶ ἐνεργείας ἀπαντῶσι καὶ ἄλλοι (παρβ. ψαλ. 89 ἢ τοῦ ἔβρ. 90, 2 καὶ μάλιστα Παροιμ. 8, 22—31), ἐξέφρασαν δὲ καὶ οἱ Ο' διὰ τῆς φράσεως «*πρὸ ἐσποφύρου*», ἔννοουντες προφανῶς ὅτι αὐτῶν τὸν λαμπρὸν *ἐσθινὸν ἀστέρα*. Καὶ ἐπέτυ-

χον μὲν κατὰ τοῦτο τοῦ ὁμοῦ, πλὴν ὁ χωρισμὸς τῆς φράσεως «*ἐκ γαστροῦ*» (méréchem) ἀπὸ τοῦ ὀρίζοντος αὐτοῦ οὐσιαστικοῦ (mishachar = *ἀγῆ* = *ἐκ μητρός ἢ κοιτίας τῆς ἀγῆς*), καὶ εἶτι μᾶλλον ἢ καὶ παρὰ τῷ Θεοδοσίῳ παρατηρουμένη ἀπουσία δύο λέξεων τοῦ νῦν ἔβραϊκοῦ, lecha tal (= *σοὶ δρόσος*), καὶ ἰδίῳ τῆς τελευταίας, ἔδωκαν ἐκπαλαί ἀφορμὴν εἰς παντοίας μεταφυσικὰς τῆς φράσεως ἐκείνης ἐκδοχάς, ἀναντιρρήτως ἕνας τῇ γνώμῃ καὶ προθέσει τοῦ ψαλμοῦ εἴτε κατὰ τὴν μίαν εἴτε κατὰ τὴν ἄλλην ἐκδοχὴν τῶν δύο κειμένων, ἑλληνικοῦ τε καὶ ἔβραϊκοῦ.

Κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο, καθ' ἣν ἔχει νῦν γραφὴν περιδεδεγμένην, ὁλόκληρος ὁ στίχος κοινῶς ἐρηγηθέντα οὕτως: *Ὁ λαὸς σου θὰ εἶναι αὐτοπροθυμία εἰς τὰς στρατείας σου, καὶ ἐθελούσιος θὰ προστρέξῃ ἐν λαμπρῷ ἱερατικῇ περιβολῇ, ἡ δὲ νεότης σου, ἡ νεολαία σου, θὰ σοὶ εἶναι ὡς τις δρόσος, ὡς μυριάριθμοὶ σταγόνες δρόσου, προσερχομένης ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς ἀγῆς*.

Ἄλλ' ἡ ἔννοια αὕτη ἤτοιο συνίδει πρὸς τὴν ἀμέσως, ἐν τῷ 4 ἑδαίριῳ, ἐπιφερομένην καὶ ὡς δι' ἐπισήμιον καὶ πανηγυρικοῦ θείου ὄρκου κρατυνομένην δήλωσιν τοῦ Ὑψίστου περὶ τῆς ἀμετατρέπτου αὐτοῦ βουλής καὶ γνώμης, ὅτι ἐκείνος, ὃν κατέστησε κοινωτὸν τῆς ἐαυτοῦ ἀρχῆς καὶ ἔξουσίας ἐν Σιών, ἵπταρχει ὁ αὐτὸς αἰώνιος ἅμα βασιλεὺς καὶ αἰώνιος ἀρχιερεὺς κατὰ τὸν τύπον τοῦ καλαίου Μελχισεδέκ (παρβ. Γ' εν. 14, 18). Τοῦναντίον δὲ εὐρίσκειται ἐν πλήρῃ ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν προϋποδειχθεῖσαν κατὰ τοὺς Ἑβδομήκοντα ἐρηγηθεῖσαν τοῦ εἰρημένου τρίτου ἑδαίριου. Μετὰ τὴν παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ διαβεβαίωσιν στρέφει πάλιν τὸν λόγον ὁ ψαλμοδὸς πρὸς τὸν ἐξυμνούμενον, καὶ διαβεβαίωσιν αὐτὸν ὅτι ἔχει καὶ ἔξει πάντοτε τὸν Κύριον (= Yehovah) ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ (4) ἑτοιμον βοηθὸν καὶ ἀντιλήπτορα, καὶ κατὰ τὸ παρατηρούμενον καὶ ἐν τῷ 2 ψαλμῷ (στῆχ. 4—5. 12—13), εἰς αὐτὸν τὸν παραστάτην καὶ ἀντιλήπτορα ἀναφέρων ἀδικαίρως ὅσα ἐκείνος, ὁ κτίος, ὡς συνάρχον καὶ συμβασιλεὺς ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπαιθίμει ὡς ἔργα αὐτοῦ, ὅτι *συντρέψῃ* (5) τοὺς ἀνθίσταμένους αὐτῷ Ισχυροὺς τῆς γῆς *ἐν ἡμέρᾳ ὄρ-*

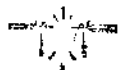
4) Ἐνταῦθα ἔχει ἄλλην σημασίαν ἡ φράσις ἐκ δεξιῶν (= *παραστάτην, βοηθόν*) ἢ ἐν τῷ 1 στίχῳ τοῦ ψαλμοῦ, ὡς ἄλλος τε ἀπαντᾷ συνηθέστατα κ. ἄλ.

5) Ὁ κατ' ἀμφοτέρω τὰ κείμενα παρεξηγημένος χρόνος *συντρέψῃ* κατὰ ἀντι μέλλοντος χρόνου, ὡς συμβαίνει καὶ ἄλλοι, ἐπὶ τῶν ἀφύκτως ἐσομένων ὡς ἤδη γεγεννημένων.

γῆς αὐτοῦ (τὸ τοῦ 2 ψαλμοῦ «ὅταν ἐκκευθῇ ὁ θυμὸς αὐτοῦ»), διὰ κρίσιν καὶ δικαιοσύνην ἀσκῶν ἐπὶ τῶν ἀντιπάλων ἐθνῶν πλήξει μὲν ἕκαστον κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ καὶ πτωμάτων πληρώσει τὰς χώρας αὐτῶν, κεφαλὰς δὲ πιμπόλλων συνθλίψει, καὶ τελευταῖον ὅτι «ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλὴν».

Ὡς τὸ νόημα καὶ ὡς παράστασις ποιητικῆ ἀποτελεῖ ὁ στίχος οὗτος ἀνταξίαν τοῦ λαμπροῦ ῥήματος κατακλιθεῖς. Μόνον δὲν πρέπει νὰ ἐκληφθῇ ἐν στενῇ τινὶ ἐκδοχῇ, ὡσεὶ προῖκεται περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ὁ γενναῖος στρατηλάτης θὰ ἀποσβέννῃ τὴν δίψαν αὐτοῦ προχείρως ἀπὸ τοῦ πρώτου τυχόντος χειμάρρου καὶ θὰ ἀνακτῇ τὰς καταβαλλομένους αὐτοῦ δυνάμεις (διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλὴν), καθ' ὅμοιότητα τῶν ἐκλεκτῶν στρατιωτῶν τοῦ Γεδεὼν (Κριτ. 7,5—6), ἢ ὡσεὶ ἤθελεν ὁ ψαλμοδὸς νὰ ἐκφράσῃ τὴν ἔννοιαν, ὅτι οὐδέποτε ἐν ταῖς ἀγῶσιν αὐτοῦ θὰ στερηθῇ τῶν ἀναγκαιούτων πρὸς συντήρησιν ἑαυτοῦ τε καὶ τῶν περὶ αὐτόν, ἀλλὰ θὰ ἔχη καὶ ἐν τούτῳ τὴν ἀνωθεν ἀρωγὴν (πρβλ. Κριτ. 15, 18 κ. ἔξ. 2 Βασιλ. 23, 15), ὅτι οὐ πεινάσει οὐδὲ διψήσει, ἀλλ' ἔξει πάντα πρόχειρα. Ὅχι τοιαῦτα. Ἐκφράζει ὁ στίχος ἔννοιαν πολλῶ ὑψηλοτέραν καὶ εὐφρετέραν, τὸ ἀφελεῖς, τὸ ἀπλοῦν καὶ ἀπέριτον τοῦ τοιοῦτου καὶ τηλικούτου ἀρχόντος, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν συνήθη ὄγκον καὶ τυφον τῶν ἄλλων τῆς γῆς ἰσχυρῶν, τῶν ἰδίων τῆς ἀρχῆς καὶ γνώρισμα τῆς ὑπεροχῆς νομιζόντων τὰς συστοιχίας τῶν θεραπόντων καὶ τὰς περιφανείας τῶν ἀκολουθούντων, τὸ ὑπηρετεῖσθαι καὶ διακονεῖσθαι, ἀντὶ τοῦ ὑπηρετεῖν καὶ διακονῆσαι. Ὁ ὅλος ψαλμὸς, καὶ μάλιστα ὁ τελευταῖος αὐτοῦ στίχος, εἶναι προφητικῆς καὶ εἰκονικῆς παράστασις τοῦ ἐσομένου, ὑπερ ὃ Ἀπόστολος ἐν τῇ περὶ λόγῳ ἐξέφρασεν ὡς ἤδη συντελεσθέν, προβάλλων τοῖς ἐν Φιλίπποις πιστοῖς ὡς ὑπόδειγμα πρὸς μίμησιν τὸν πρῶτον καὶ ταπεινὸν τῆ καρδίᾳ υἱὸν τοῦ Θεοῦ. «Τοῦτο φρονεῖσθε ἐν ἡμῖν, ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς οὐχ ἀρπαγιδὸν ἠγάπησεν τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε μορφὴν δούλου λαβών.... καὶ σχῆματι εὐρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἑαυτόν... Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερέψωσεν καὶ ἐξορίσασεν αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ... καὶ πᾶσα γλῶσσα ἑξομολογήσεται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ πατρὸς» «Ἐκ χειμάρρου ἐν ὁδῷ πίεται, διὰ τοῦτο ὑψώσει κεφαλὴν».

ΑΠΟΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΕΝΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΗΣ ΕΝ "ΛΑΜΠΕΘ ΠΑΛΑΣ", ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Διδυμοτείχου ΦΙΛΑΡΕΤΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου Τεύχους)

Μετὰ τὸ μωσαῖον τοῦ Ἀλβέρτου ἐπισκεφθῆμεν τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου, ἐνθα ὁ ἀντιπρόεδρος καὶ οἱ καθηγηταὶ μετὰ τῶν ἰδαιτέρων αὐτῶν στολῶν ὑπεδέχθησαν τὴν πατριαρχικὴν ἐπιτροπὴν καὶ προσεφώνησαν αὐτήν· ἡμεῖς δὲ ἐπισκεφθῆμεν τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ προσηνέχθη ἡμῖν τέτοιον πολλὰ ἀντιηλλάγησαν μετὰ τῶν καθηγητῶν καὶ τῆς ἐπιτροπῆς, παρήσαν δὲ κατὰ τὴν δεξιῶσιν καὶ ὁ κ. Γεννάδιος, φέρων τὴν διδακτορικὴν αὐτοῦ τίβεννον καὶ ὁ ἱερεὺς Ἰλαρ. Μπαζδέκας. Τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Λονδίνου εἶναι ἐπιτροπὴ ἑξαιστικῆ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιφορτισμένη πρὸς ἐξέτασιν τῶν φοιτητῶν αὐτοῦ καὶ ἄλλων ὁμοίων καθιδρυμάτων, ἀποτελεῖται ἐκ 2000 φοιτητῶν καὶ 36 κολλεγίων ἐξ ὧν τὰ 10 εἶναι θεολογικά, διαφόρων ἀγγλικανικῶν ἀποχρώσεων· μετὰ αὐτῶν ὑπάρχει καὶ ἰσραηλιτικόν, οὐχὶ δὲ καὶ παπικόν. Ἡ διδασκαλία τῆς θεολογίας εἶναι λίαν ἐλευθεριάζουσα ἀναβάσεως δογματικῆς. Οἱ ἐν αὐτῷ φοιτῶντες πληρῶνουσιν ἀπὸ 30—50 λίρας, ἡ περίοδος δὲ τῆς διδασκαλίας εἶναι τριετής, μεθ' ἣν ὑποβάλλονται εἰς ἐξετάσεις τοῦ βαθμοῦ Βακκαλωσίου. — Τῇ 11)24 Ἰουλίου ἡμέρᾳ Σαββάτου, συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ κ. Φάϊνς Κλίντων ἐπισκεφθῆμεν τὸν Πύργον τοῦ Λονδίνου. Οὗτος κτισθεὶς ὑπὸ Γουλιέλμου τοῦ Κατακτητοῦ κατὰ τὸν 13 αἰῶνα, ἀνάγει ἐν μικρῷ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἰς τοὺς Κελτοὺς καὶ Ρωμαίους· ὁ πύργος ὑπέστη κατόπιν μεταβολὰς τινὰς διὰ μεγεθύνσεως τῶν θυρίδων, ἀπὸ τοῦ θανάτου δὲ τῆς βασιλισσῆς Ἀννης Βόλνεϋ δὲν ἐχρησίμευε πλέον ὡς κειρκία τῶν βασιλέων, ἀλλ' ὡς φυλακὴ ἐπισήμων προσώπων, σήμε-

μερον δὲ χρησιμοποιεῖται ὡς μουσεῖον διαφόρων ἀρχαιοτήτων ὡς κατοικία τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς καὶ ὡς ἀπλοστάσιον. Ἰξάσια εἶναι αἱ αἰθουσαι, ἐν αἷς ἐκτίθενται διάφορα ὕψια, ἐν οἷς ἐξέλσσεται ἡ προσδευτική αὐτῶν τέχνη· τηλεβόλα ποικίλα διαφόρου ἐποχῆς, τυφέκια, μάχαιραι, σπάθαι κτλ. διατηροῦνται ἐν καλῇ καταστάσει· ἐπίσης θύρακες, περικεφαλαῖαι, προσωπίδες, δόρατα κτλ. ἐπίσης δλόκληροι στρατιωτικαὶ ἀμφορείαι καὶ δὴ ἱεροῦτων προκαλοῦσι θαυμασμόν· πάντα χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 16 αἰῶνος καὶ ἐξῆς. Πλουσιώτατον εἶναι τὸ τμήμα, ἐνθα φυλλάσσονται τὰ στέμματα τῶν βασιλέων καὶ διάφορα σκευῆ, χρησιμα κατὰ τὴν στέφιν αὐτῶν· τὰ πάντα χρυσᾷ καὶ ἀργυρᾷ καὶ πεποικιλμένα λίθοις πολυτίμοις. Τὸ ἀρχαιοπρεπὲς κτίριον διηλεκτίζετο ἄλλοτε διὰ διαφόρων, πληρουμένων ὕδατος τοῦ Ταμέσεως. Φοβεραὶ εἶναι αἱ φυλακαί, ἐν αἷς ἐνεκλείοντο οἱ ἔνοχοι· σόξεται ἔτι τὸ ξύλον καὶ ὁ πέλεκυς δι' οὗ ἐσφάζοντο οὗτοι. — Κατόπιν ἐπισκέφθημεν τὸν *ζωολογικὸν κήπον*, ἓνα τῶν τελειότερων τῆς Εὐρώπης, εὐρύτατον καὶ πλουσιώτατον. Ἐπὶ τρεῖς ὥρας περιδιαβάσαντες αὐτόν, ἐλάχιστον μόνον μέρος αὐτοῦ περιεργάσθημεν, θαυμάζοντες τὰ ἀπειροσληθῆ κήτη, ζῷα, πτηνὰ καὶ ἔρπετά. — Τῇ Κυριακῇ 12)26 Ἰουλ. κατὰ πρόκλησιν τοῦ πρωθιερέως *Σμυρνῶφ* καὶ τοῦ προέδρου τῆς ἐν Λονδίῳ ὁμοσπονδίας κοινότητος τῶν προσφύγων, μετέβημεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας, παραχωρηθεῖσαν αὐτοῖς ὑπὸ τῶν Ἄγγλων πρὸς λειτουργίαν· ὁ πρόεδρος τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς χοροστατήσας ἀπήγειε τὸ σύμβολον τῆς πίστεως καὶ τὴν Κυριακὴν προσευχὴν, εἰς ἀπάντησιν δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ πρωθιερέως λεχθέντων, μεθερμηνεύοντος τοῦ καθηγητοῦ κ. Κορνημοῦ, εἶπέ τινα περὶ τῶν ἀγαθῶν σχέσεων τῶν ἐπικρατουσῶν μεταξύ Ρώσων καὶ Ἑλλήνων ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ παρηγόρησε τὸ ἐκκλησιασμα διὰ τὴν δοκιμασίαν ἣν ὑφίσταται. Τῇ αὐτῇ, πρὸς ἑσπέραν, ἐπισκέφθημεν καὶ τὸν ἐκ τῶν ἐπιτρόπων τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος κ. *Δρακούλην* καὶ τὸν γενικὸν πρόξενον τῆς Ἑλλάδος κ. *Στανρίδην*, παρὰ τῇ ὁποίῳ συνετύχουμεν καὶ τῷ συγγάμβρῳ αὐτοῦ κ. *Κράϊς* ὅστις ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Κωνσταντινουπόλει διαμείνας γινώσκει καλῶς τὰ ἡμέτερα.

22 — Τῇ 13)26 Ἰουλίου ἡμέρᾳ Δευτέρα ὁ ἐπίσκοπος Χαρισθοῦρης *Δάβλυγιτων* ἀπὸ μέρους τῶν Ἀμερικανῶν ἐπισκόπων ἐκάλειε τὴν πατριαρχικὴν ἀποστολὴν εἰς γεῖμα, ἐν ᾧ παρήσαν ἐκτὸς διαφόρων Ἀμερικανῶν ἐπισκόπων, ὁ ἄγγλος ἐπίσκοπος Γκάδσσερ, ὁ γραμματεὺς τοῦ παγγρησιατικοῦ συνεδρίου Gardiner, ὁ α'. γραμματεὺς τῆς ἑλλη-

νικῆς πρεσβείας καὶ ἄλλοι· τὸ γεῖμα διεξήχθη ἐν μέσῳ διαχύσεως καὶ χαρᾶς, καθ' ὃ πάντες σχεδὸν οἱ Ἀμερικανοὶ προέπιον ὑπὲρ τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς, ἐξίαντες τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἡμετέραν ἐκκλησίαν καὶ τὸν πόθον πρὸς ἔνωσιν, εἰς ἡ ἀπαντῶν ὁ πρόεδρος τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς προέπιεν ὑπὲρ τῶν Ἀμερικανῶν καὶ Ἀγγλῶν ἐπισκόπων, βεβαιώσας ὅτι καὶ οἱ Ἕλληνες ἐμποροῦνται τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων καὶ πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ δὲ νῦν ὅτε τὰ δύο ταῦτα μεγάλα ἔθνη προήσπισαν τὰ δίκαια τοῦ ἡμετέρου ἔθνους καὶ εὐχρηθεῖς ὑπὲρ τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν. Μετὰ τὸ γεῖμα ἐπισκέφθημεν τὸ κατάστημα τῆς *Ἱεραποστολικῆς Ἐταιρείας* πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ἀλλαγῆ τοῦτο διευθύνει ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Μαγαδιασκάρης κ. King, ὅστις μετὰ πολλῆς τῆς ἀγάπης μᾶς ὑπεδέχθη παραυκέσας τὸν πρόεδρον τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς, ἵνα εὐλογῆσθαι τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν προσευχομένους ἐν τῇ ἰδιαιτέρᾳ αὐτῶν Καπέλλῃ. Ἐν τῷ εὐρεῖ καταστήματι τῆς Ἱεραποστολῆς περιεργάσθημεν τὰ διάφορα αὐτοῦ γραφεῖα καὶ τὴν βιβλιοθήκην, περιέχουσα 10 χιλιάδας βιβλίων κυρίως Ἱεραποστολικῶν ὁ κ. King μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν εὐγενείας παρῆγεν ἡμῖν τὰς ἀπαιτουμένας ἐξηγήσεις καὶ πληροφορίας, μετὰ δὲ ἄλλων ἐπέδειξεν ἡμῖν τὰ λείψανα ἑνὸς Ἱεραποστόλου φρονεθέντος ὑπὸ Ἰνδοῦ, οὗτινος ἡ ἀδελφὴ κατόπιν προσήλθεν εἰς τὸν χριστιανισμόν. Κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ διευθύνοντος τὴν Ἱεραποστολὴν τὸ κατάστημα κατ' ἔτος ἀνταλλάσσει 500.000 ἐπιστολῶν καὶ δεμάτων πρὸς διάφορα μέρη τῆς Ἱεραποστολῆς, περιοριζομένης μόνον εἰς τοὺς εἰδωλολάτρως — Τῇ αὐτῇ ἐπισκέφθημεν καὶ τὸ *ἔθνικὸν μουσεῖον τῶν εἰδόνων*, πλουσιώτατον καὶ μεγαλοπρεπέστατον· μετὰ τῶν διαφόρων εἰκόνων ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἡ τοῦ *Ἀποστόλου Πέτρου*, ἔργον τοῦ Ἑλληνος ζωγράφου *Δομνίκου τοῦ Θεοτοκοπούλου* καὶ ἡ τῆς *ἀγωνίας τοῦ Χριστοῦ*· ἑτέρα ἐπίσης ὠραία εἰκὼν *Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ* κοσμεῖ τὸ μουσεῖον, ἔργον ὁμοίως τοῦ ἑπτανησίου ἱερέως *Ἰωάννου Τζάνε*.

23. — Ἡ ἔκτη συνεδρία συνεκροτήθη ἐν King's College Hostel τῇ 14)27 Ἰουλίου ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἐπισκόπου Gore, παρόντων ἐκτὸς τῶν γνωστῶν προσώπων, ἀπὸ μέρους μὲν τῶν Ἄγγλων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου *Μελβούρνης* καὶ τῶν Dor Simpson Sparrow καὶ ἀπὸ μέρους τῶν Ἑλλήνων τοῦ κ. *Γενναδίου*· ὁ πρόεδρος δηλώσας ὅτι τὰ τρία σημεῖα, τὰ ὅποια ὑπελείφθησαν πρὸς συζήτησιν ἐκ τοῦ βιβλίου

τοῦ Σαλισβουρίας, ἦτοι τὸ περὶ *ἐξιλαστικοῦ χαρακτήρος τῆς θυσίας*, τὸ περὶ *μεταδόσεως τῆς θείας εὐχαριστίας καὶ εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς* καὶ τὸ περὶ *σχέσεως πίστεως καὶ ἔργων* διὰ μελετηθῶσιν ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς μονίμου ἐπιτροπῆς καὶ ἡ ἀπάντησις διὰ σταλῆ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, πρόκειται, ὅπως καὶ ἡ πατριαρχικὴ ἀποστολὴ παράπεμψη εἰς Κωνσταντινούπολιν τὰ σημεῖα ἐκεῖνα καὶ δὴ τὸ τῆς *μεγαλήφειας Ὁρθοδόξων ἐστερημένων ἱερῶν ὑπὸ Ἀγγλικανῶν*, ὡς ὑπεσχέθη αὐτῇ. Οὕτω μὴ ὑπολειφθέντος ὀρισμένου ἀντικειμένου πρὸς συζήτησιν ὁ κ. Γιορτζε προσέβηκε τὴν φράσιν τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Τοποτηρητοῦ λέγουσαν: *μία τοιαύτη... συνάφεια τῶν ἐκκλησιῶν* διὰ ἀφελήσῃ κατὰ τόσῳ μᾶλλον *σύνολον τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας*. Ἐπὶ τοῦτο ἐπιβουλήθησεν ἀρκετὴ συζήτησις, ἀναφερομένη εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν καὶ κατὰ πόσον ἐν αὐτῇ περιλαμβάνονται πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι καὶ ἐὰν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀποδέχηται τὴν λατινικὴν θεωρίαν, ὅτι ἐκτὸς αὐτῆς δὲν ὑπάρχει σωτηρία: δαδιστῶν ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων τῶν ἀπαιτουμένων ἀπαντήσεων, ὁ πρόεδρος κ. Γιορτζε προσέβηκεν ὅτι πρὸς συνεννόησιν ἀνάγκη ἀμφοτέρω τὰ μέρη νὰ ἀνυληφθῶσι τὴν σπουδαιότητα, ἣν ἐνέχει ἡ ἔνωσις καὶ ὅτι αὐτῇ διὰ ἀπαίτησιν τὴν ἀναγνώρισιν ἀμφοτέρων ἐν τῇ ὀλοκληρίᾳ ἐκατέρωθεν, κατόπιν δὲ νὰ ἐπακολουθήσωσιν οἱ ὀρισμοὶ καὶ διεκρινίσεις τῶν χωριζόντων σημείων: παρατηρηθέντος ὑπὸ τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς ὅτι ἡ ἀμφιβία ἀναγνώρισις δὲν εἶναι δυνατὴ ἄνευ προηγουμένης δογματικῆς ἐνώσεως, ὁ ἐπίσκοπος Γιορτζε, ἐπέλεξε ὅτι νομίζει ὅτι οἱ ὀρθόδοξοι ἐπιμένουσιν εἰς τὸ ἀμετάβλητον τῶν δογμάτων καὶ τῶν κανόνων παρ' ὅσον δικαιολογεῖ τοῦτο ἡ ἱστορία καὶ ἔφραξεν ὡς παράδειγμα τὸ περὶ θείας εὐχαριστίας, περὶ ἧς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ ἠπλήροζον μέζονες διαφοραὶ ἢ γὰρ τὸν μεσαιῶνα. Ἀντιπαρατηρηθέντος αὐτῷ ὅτι μετὰ τὸν καθορισμὸν τῶν πραγματικῶν, ταῦτα δὲν νὰ μείνωσιν ἐν τῇ θέσει αὐτῶν, διότι ἄλλως καταντῶμεν εἰς τὸν Προτεσταντισμὸν, ἠγέρθη τὸ ζήτημα, τὸ περὶ τῶν *οὐσιαστικῶν καὶ ἐπουσιαστικῶν*. Καὶ ἐνταῦθα ἀντηλλάγησαν τινα ἐκατέρωθεν, τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς ἐκφρασεῖς τὴν γνώμην ὅτι καὶ τὰ μὴ ὑπὸ οἰκουμενικῶν συνόδων καθορισθέντα δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐπουσιαστικὰ ἀρκεῖ νὰ ᾄσιν σύμφωνον πρὸς τὴν Γραφὴν καὶ τοὺς πλείονας τῶν Πατέρων καίτοι δὲ ὁ κ. Γιορτζε ἐκφράζον προτοπικὴν αὐτοῦ ἀντίληψιν, ἐθεώρησε καὶ τὴν *μετονομασίαν* καὶ τὴν *θυσίαν* καὶ τὴν ὑπὸ τῶν *ἀμαρτωλῶν κοινωνίαν* ὡς ἐπουσιαστικὰ, ἡ πατριαρχικὴ ἀποστολὴ ἀντιπαρατήρησεν ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία θεωρεῖ

καὶ τὰ σημεῖα ταῦτα ὡς οὐσιαστικὰ, ἀποβάλλουσα μὲν ἀπὸ τοῦ ἔργου μετουσίωσις τὴν σημασίαν τῶν σχολαστικῶν θεολόγων, καὶ ἀποδεχομένη αὐτὴν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ μεταβιβάσειν, μεταποιεῖν, παραδεχομένη δὲ τὴν θυσίαν ὡς ἰααστικὴν, χωρὶς νὰ ἔννοη ἑνδεύτερον σταυρικὴν θυσίαν καὶ θεωροῦσαι καὶ τοὺς ἀμαρτωλοὺς μεταλαμβάνοντας τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ πρὸς κατάκρισιν αὐτῶν. Εἰς ταῦτα ἀπαντῶν ὁ ἐπίσκοπος Γιορτζε εἶπεν ὅτι ἐὰν ἐξέριπαι τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ γνώμην οὐδὲν διὰ ἠπλήροζεν ἐν αὐτῇ τὸ ἀρεκτόν, ἀλλ' ἡ *εὐθύτης* τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας περιλαμβάνει ποικίλας θεολογικὰς ἀποχρώσεις καὶ αὐτὴν τὴν λέξιν *ἰααστικὴ*, αὐτὸς καὶ πολλοὶ Ἀγγλικανοὶ μεταχειρίζονται, ἀλλ' ἔνεκα τῶν ἐν τῷ μεσάῳ καταχρήσεων, ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία ἀπαξιοῖ νὰ κείνη χρῆσιν αὐτῆς, ἥτις δὲν καθωρίσθη οἰκουμενικῶς: ἔξαιλουθῶν δὲ ἐπανέλαβε τὴν ἀνωτέρω ἐκφρασεῖσαν ἐνζήν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένωσιν οἱ ὀρθόδοξοι εἰς τὰ μὴ ὑπὸ οἰκουμενικῶν συνόδων καθορισθέντα, ὅτι ἐκατέρωθεν πρέπει νὰ περιορισθῶσιν εἰς τὸ ἐλάχιστον αἱ ἀμφιβία ἀπαίτησις καὶ ἐκάστη νὰ διατηρήσῃ τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς καὶ τὴν πρᾶξιν, διότι ἄλλως αἰῶνες διὰ παρελθούσιν διὰ τὴν ἔνωσιν. Ἡ πατριαρχικὴ ἀποστολὴ ἐχαρακτήρισε τὴν τελευταίαν ἐκφρασιν ὡς ἀπαισιόδοξον, διότι φρονεῖ ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἱστορία, δὲν εἶναι ἀδύνατος καὶ ἡ δογματικὴ συμφωνία, διότι ἄνευ αὐτῆς τί εἶδος ἔνωσις διὰ ἐπιευχάνετο, ἐὰν π.χ. ἡ μία Ἐκκλησία μεταχειρίζετο τὸ σύμβολον τῆς Νικαίας μετὰ τῆς προσθήκης καὶ ἡ ἑτέρα ἄνευ αὐτῆς. Ἐπὶ τούτοις ἐπιβίβη καὶ αὐτὴς μικρὰ συζήτησις ἐπὶ τοῦ καὶ *ἐκ τοῦ Υἱοῦ*, τοῦ ἐπισκόπου Γιορτζε ἀναγνωρίσας μὲν τὸ ἀντικανονικὸν τῆς προσθήκης, ἀξιῶντος ὅμως ὅπως τηρηθῇ αἴτια ἐν τῇ Ἀγγλικανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς διδασκαλίαν ὑψίστης σημασίας. Ἐν τέλει ὁ ἐπίσκοπος Γιορτζε παρατήρησεν ὅτι μέγα σκάνδαλον ἠγέρθη ἐν Ἀμερικῇ ὡς ἐκ τῆς ἀναχειροτονίας ἀγγλικανῶν ἱερέων: ἡ πατριαρχικὴ ἀποστολὴ ἀποδοκιμάσασαι τοῦτο, εἶπεν ὅτι ἀγνοεῖ τὸ γεγονός, πιθανόν δὲ τὴν ἀναχειροτονίαν νὰ ἐπέλεξε ὁ Σύρος ἐπίσκοπος *Ραφαήλ*: ἀντιπαρατηρηθέντος δὲ ὅτι καὶ ἐν Κωνσταντινούπολει ἐπέλεξε ὁμοίαν ἀναχειροτονία, εἰς ἀπάντησιν ἐλέγθη ὅτι πρόκειται ἴσως περὶ τοῦ *Μόργαν*, παρουσιασθέντος ἐκεῖ ὡς Μεθυσιστοῦ, καὶ ὅτι ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀνωτέργει καθόλου τὸν προσηλυτισμὸν. Οὕτως ἔληξεν ἡ συνεδρία αὕτη, τοῦ ἐπισκόπου Γιορτζε εὐχαριστήσαντος τὴν πατριαρχικὴν ἀποστολὴν καὶ δηλώσαντος ὅτι δὲν θὰ μετᾶσιν πλέον ἄλλων συνεδριάσεων, ὡς μέλλον νὰ ἀναχωρήσῃ εἰς Γενεύην διὰ τὸ

παγγριστιανικῶν συνέδριων. Τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς ἐπίσης εὐχαριστήσας τὸν πρόεδρον καὶ προτεινάσας ὡς ἐπιβάλῃ εἰς αὐτὴν ἡ ἀποστείλῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν τὸ μίμνημα τῶν ἀπαιτήσεων τῶν Ἀγγλικανῶν, ἀπήντησεν ὅτι τοῦτο δὲν θὰ ἦτο δύσκολον.

24 — Τὴν πατριαρχικὴν ἀποστολὴν μεταξὺ ἄλλων εἶχεν ἐπισκεφθῆ καὶ ὁ εὐγενὴς **Σιρ Σαμουὴλ Χόαρ** βουλευτῆς, ὅστις μεγάλως ἐργάσθη ἐν Λονδίῳ ὑπὲρ τῆς εἰς τοὺς Ἕλληνας ἀποδόσεως τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὁ εὐγενὴς βουλευτῆς εἶχε τὴν καλωσύνην ἵνα τῇ 14)27 Ἰουλίου μ. μ. προσκλιέτῃ ἡμᾶς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Βουλευτηρίου· πράγματι δὲ τῇ ὠρισμένῃ ἡμέρᾳ μεταβάντας ἐκεῖ ὑπεδέχθη μετὰ πολλῶν φιλοφρονήσεων καὶ ἐνδείξεων τιμῆς, συστήσας εἰς διαφόρους φίλους καὶ περιαιγῶν εἰς τὰ διάφορα αὐτοῦ τμήματα. Τὸ **παλάτιον τοῦ Οἴκου μινστερ**, ὡς ὀνομάζεται τὸ Παρλαμέντον, ἰδρῦθη τῷ 1837 ἐν τῇ θέσει τοῦ κυρποληθέντος παλαιοῦ παλατίου, εἶναι δὲ τὸ μέγιστον γοιθικὸν οἰκοδόμημα τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἡ ἐξωτερικὴ οἰκοδομὴ ἐκλείσθη τῷ 1868, ἐδαπανήθησαν δὲ ὑπὲρ αὐτῆς πλέον τῶν δύο ἑκατομυρίων λιρ. στεγλινῶν· τὸ γιγάντιον κτίριον περιλαμβάνει ἀκινή ζῶρον μετὰ 1100 διοικητικῶν καὶ αἰθουσῶν καὶ ἡ μὲν πρὸς τὸν πτωμὸν ἐστραμμένη κυρία πρόσοψις 286 μέτρων, εἶναι ὁμοκίμορφος, ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς ὠραιότερη, ὡς ἔχουσα πλουσιωτέρας μεταλλαγὰς. ἐν τῇ βορειοδυτικῇ γωνίᾳ ὑψοῦται ὁ 97 μέτρων ὑψηλὸς πύργος μετὰ τῷ μεγάλῳ κώδωνος τοῦ ἁγίου Στεφάνου· ἐν τῷ μέσῳ τοῦ οἰκοδομήματος ὑψοῦται ὁ πύργος τῆς Βικτωρίας, ὕψους 102 μέτρων μετὰ ὑψηλοῦ πύλωνος, δι' οὗ εἰσέρχονται οἱ βασιλεῖς εἰς τὸ ἀνοιγμα τῆς Βουλῆς· μετὰ τοῦ οἰκοδομήματος τοῦ Παρλαμέντου συνδέεται ἡ κατὰ τὰ 1397-99 ἰδρυθῆσα στοὰ τοῦ Οἴκου μινστερ, δι' ἧς κατέρχεται τις εἰς τὴν ὑπόγειον καπέλλαν τοῦ Ἁγ. Στεφάνου ἐγεγυθῆσαν τῷ 1290-1346 καὶ δι' ἧς φθάνει τις εἰς τὴν **στοάν τοῦ Ἁγ. Στεφάνου** καὶ τὴν **πεντηκίμην στοάν** εἰς τὰ ἀριστερὰ αὐτῆς καίτιαι ἡ **βουλὴ τῶν κοινοτήτων** καὶ εἰς τὰ δεξιὰ ἡ **βουλὴ τῶν λόρδων**, ὅπως ἐν τῆς ὁποίας ὑπάρχει σειρά αἰθουσῶν προορισμένων διὰ τοὺς βασιλεῖς κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ Παρλαμέντου. Ἐν τῇ **αἰθούσῃ τῶν προγκίσιων** ἴσταναι τὸ ἄγαλμα τῆς Βικτωρίας, ἐν δὲ τῇ ἐγγύς κειμένη **βασιλικῇ γαλλερῆ** ἡ τοπογραφία τοῦ Μάκλιν, παριστάσα τὸν θάνατον τοῦ **Νέλσον** καὶ τὴν συνάντησιν τοῦ **Βέλλιγκτων** καὶ **Βλόχερ** ἐν Βατερλό. ἐν γένει δὲ τὸ ἀπέραντον οἰκοδόμημα ἐσωτερικῶς τε καὶ ἔξωτερικῶς κοσμεῖται ὑπὸ διαφόρων ἔργων τῆς τέχνης. Ὁ εὐγενὴς Χόαρ μᾶς συνώδυσεν

εἰς τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων, ἔνθα ἠγόρευεν ὁ ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν **Λόρδος Σάμπερλαϊν** καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν βουλὴν τῶν Λόρδων, ὅπου ἠκούσαμεν τὸν **μαρκήσιον Σαλιςβουρη**, ἐν ἀμφότεραις δὲ ἐθαυμάσαμεν τὴν μεγάλην τάξιν, τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν τῶν ὁμιλούντων. Ἐξερχόμενοι τῆς βουλῆς τῶν ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν τῶν ὁμιλούντων. Ἐξερχόμενοι τῆς βουλῆς τῶν Λόρδων συνδιελέχθημεν ἐπ' ὀλίγον μετὰ τοῦ μαρκησίου Σαλιςβουρη, συνητήσαμεν δὲ καὶ τὸν λόρδον **Κόξενς Χάρδη**, ὅστις εὐγενέστατος καὶ ἐπίχαρις, εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μᾶς περιαιγῇ εἰς διαφόρους αἰθούσας καὶ τὴν βιβλιοθήκην καὶ ἐπὶ τέλους νὰ προσφέρῃ ἡμῖν τὸ αὐτοκίνητον αὐτοῦ πρὸς ἀναχώρησιν. —

Τῇ 15)28 Ἰουλ. πρὸς τιμὴν τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς ὁ κ. **Γεννάδιος** παρέθηκε πλοσίσιον γεῦμα, εἰς ὃ παρήσαν οἱ κ. Ράλεϊ, **Δούγλας**, Κλίντων, ὁ καθηγητῆς Οὐάιτ καὶ ὁ φιλέλληνας **Ρίβες**, μετ' οὗ ἐπεσκέφθημεν τὸν ἐπίσκοπον Γκλώστερ, παραμένοντα εἰς Λάμπει Πάλας. Ἐκεῖ ἐγνωρίσαμεν τὴν σύζυγον καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἐπισκόπου, ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος Καντουαρίας μαθὼν τὴν ἔλευσιν ἡμῶν προσήλθε παρ' ἡμῶν καὶ κοινῶς μετὰ τοῦ ἐπισκόπου Γκλώστερ, ἀφοῦ ἐξέφρασαν πρὸς τὴν ἀποστολὴν τὰς εὐχαριστίας αὐτῶν, ὑπεσχέθησαν ὅτι πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως αὐτῆς, θὰ τῇ ἐπιδώσωσι τὰς ἀποφάσεις τοῦ Λαμπειθίου συνεδρίου, τὰς σχετικὰς πρὸς τὰ ἡμέτερα· ὁ γενομένος μάλιστα ἀρχιεπίσκοπος τοσοῦτον ἐνθουσιωδῶς ὁμίλησε περὶ τῆς ἐνώσεως, ὥστε προσέθηκεν ὅτι ἄγων ἦδη τὸ 72 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐπεθύμει δικαίως ὅπως ἴδῃ τὸ ἔργον τῆς ἐνώσεως στεφόμενον ὑπὸ ἐπιτυχίας. Ἡ πατριαρχικὴ ἀποστολὴ εὐχαριστήσασα αὐτὸν καὶ συγχαρεῖσα διὰ τὰς δηλώσεις αὐτοῦ ταύτας ἀπεχώρησεν, ὑποσχεθεῖσα ὅτι θὰ παραστῇ καὶ εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς 8 Ἀγούστου καθ' ἣν ἐπιθυμῶν ἐξέφρασεν ἡ Σεβασμιότης του.

25 — Τῇ 16)29 Ἰουλίου συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ κ. Douglas ἐπεσκέφθημεν τὸ **Βρετανικὸν μουσεῖον**, μεγαλοπρεπέστατον ἐθνικὸν ἴδρυμα ἐν Λονδίῳ, διακρινόμενον τῶν ἄλλοιῶν ὁμοίων ἰδρυμάτων διὰ τὰς ποικιλωτάτας καὶ πλουσιωτάτας συλλογὰς τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης ἀνάγον τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ κατὰ τὸ 1753, τὸ νέον οἰκοδόμημα συνετελέσθη ἀπὸ τοῦ 1823 — 57, διαρεῖται δὲ εἰς πολλὰ τμήματα, περιλαμβάνοντα διαφόρους συλλογὰς τῆς ζωολογίας, γεωλογίας, ὄρνιθολογίας, βοτανικῆς, ἀρχαιολογίας, βιβλιογραφίας κτλ. Ἐπὶ μηνος ὁλοκλήρου περιερχόμενός τις καὶ ἐξετάζων τὸ πλουσιώτατον τοῦτο ἴδρυμα μὲν μόνον καὶ ἐλάχιστα δύναται νὰ παρατηρήσῃ. Ἡμεῖς ὀλίγας μόνον

ὄρας ἔχοντες εἰς τὴν διάθεσιν ἡμῶν ἀποῦ συνεστήθημεν εἰς τὸν διω-
 θυντὴν τοῦ μουσείου *Σιρ Φριδερίκον* Kenyon καὶ τὸν ὑποδιευθυντὴ
 κ. *Ἀρθούρον Σμίτ*, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ τελευταίου, λίαν εὐγενῶς προ-
 σενεχθέντος, ἐπεσκέφθημεν ἔκτος τοῦ τμήματος τῶν *νομισμάτων*,
 τὸ τμήμα τῶν *Ἑλληνικῶν καὶ ῥωμαϊκῶν ἀρχαιοτήτων* ἐπαυθῶ
 ἔβανυσάμεν τὰ ἀριστουργήματα τῆς ἑλληνικῆς τέχνης τοῦ *Παρθενῶ-
 νος*, τοῦ *Ἐρεχθελίου* καὶ ἄλλια τῆς ἀκραπολέως, γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνο-
 μα *Ἐλγίνου μάρμαρα*, ὡς καὶ τὰ τοῦ *Γοιωταίου* τῆς *Φιγαλίας*, τοῦ
Σάνθου καὶ τῆς *Ἀλειαγρασσῶ*, ὁμοίως δὲ καὶ τὰ ἀποτυπώματα τῶν
 εὐρημάτων τῶν *Μυσηνῶν*, τῆς *Κύπρου* κτλ. Πολύτιμοι εἶναι καὶ αἱ
 συλλογαὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς τέχνης, ὡς καὶ τῶν Ἀσσυρίων, Περσῶν καὶ
 Αἰγυπτίων, ὧν ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν ἑλληνικὴν τέχνην εἶναι καταφα-
 νής. Ἐν τέλει ἐπεσκέφθημεν καὶ τὴν ἀπέραντον *βιβλιοθήκην*, ἥτις
 πλουσιωτάτη ἐν χειρογράφοις καὶ παλιμνήστοις, περιλαμβάνει πλεον
 τοῦ ἐνὸς ἐκατομμυρίου ἐντύπων, ἡ χρησιμοποίησις τῶν ὁποίων, ὡς καὶ
 τῶν χειρογράφων εἶναι ἐλευθέρη τῷ δημοσίῳ καὶ δὴ δωρεάν — Τῇ
 17)30 Ἰουλίου κατ' ἐπίσημον πρόσκλησιν συνοικειούμενοι ὑπὸ τῶν κ. Κλίν-
 των ἐνθα συνήλθον *πρόσκοποι* ἕξ ὄλων τῶν ἔθνῶν, Ἄγγλοι μετὰ τῶν
 ἀποίκων αὐτῶν, Ἀμερικανοί, Γάλλοι, Ἴταλοί, Ἕλληνες, Σέρβοι, Σουη-
 δοί, Λανοί κτλ. Οἱ Ἕλληνες ἀνερχόμενοι εἰς 45, ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες
 τὸν κ. *Μελᾶν* ὑπεδέχθησαν ἡμᾶς μετὰ τιμῶν, κατόπιν δὲ ἐν μέσῳ
 χειροκροτημάτων ἐγένετο *παρέλασις* καὶ *γυμνάσιον*. — Τῇ Σαββάτῳ
 τῆς 18)31 Ἰουλίου προσεκληθήμεν εἰς ἐπίσημον εἶπον ὑπὸ τοῦ ἀρχι-
 επισκόπου Καντουαρίας, εἰς ὃ παρήσαν πολλοὶ τῶν Ἄγγλων καὶ Ἀμε-
 ρικανῶν επισκόπων ὁ ἀρχιεπίσκοπος *Υδρῆς* πληρούσας τὸν πρόε-
 δρον τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς εἶπεν: *αἰσθάνομαι μεγάλην καὶ
 εὐλογητὴν εὐχαρίστησιν διὰ τὴν ἀφιξίν σας, χθὲς δὲ ἐν τῷ Λαμπι-
 θεῖῳ συνεδρίῳ ἐγένετο καμνηφει ἀποδεκτὸν ψήφισμα πρὸς ἐκ-
 φρασιν τῆς εὐχαριστίας αὐτοῦ πρὸς τὴν πατρ. ἀποστολήν, ἰδίως
 δὲ ἡ χαρὰ ἡμῶν ὀφείλεται εἰς τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἔχομεν ὅτι δι'
 ὑμῶν ἐρχόμεθα εἰς ἐπαφὴν πρὸς ἀδίαρτετον Ἐπισησίαν.* Ὁ
 πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς ἀπήνεγκεν ὅτι διὰ ἴτου αὐτοῦ ἡ ἐπιτροπὴ
 ἐὼν κατὰ μικρὰν συνετέλει εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐνώσεως, ὁ δὲ ἀρχιεπισκο-
 πος ἀπαντῶν προσέειπεν ὅτι *ὄντως μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τοῦτο,
 διότι ἡ δημιουργία προσωπικῆς ἐπαφῆς εἶναι ἀσυγκρίτως καρπο-
 φοροτέρα τῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου ὑφισταμένων μόνον σχέσεων*

*χθὲς, ἐξηκολούθησεν, ὅτε ὑπεβλήθη τὸ ψήφισμα, ἡσθάνθη ἡ ζωη-
 ρὰν τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν μέσῳ ἡμῶν πει-
 στεῶν ὅτι σχέδιον τῆς θείας προνοίας εἶναι ἡ ἐνωσις τῶν ἐκκλη-
 σιῶν καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν πρὸς πραγμάτωσιν τοῦ σχε-
 δίου.* Ἡ πατριαρχ. ἐπιτροπὴ συγκαρτεῖσα τὸν ἀρχιεπίσκοπον διὰ τὰς
 δηλώσεις του ταῦτα: καὶ εὐχριστήσασα ἀπεχώρησε λίαν συγκεκνημένη.
 — Τῇ ἐπομένῃ Κυριακῇ 19) Ἀύγ. ἐν τῷ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας
 ἐτελέσθη πάνδημος δοξολογία ἐπὶ τῷ εὐφροσύνῳ γεγονότι τῆς ἀπελευ-
 θεώσεως τῆς Θράκης. παρήσαν ἐν αὐτῇ ὁ πρεσβευτὴς κ. Κακλαμάνος,
 ὁ στρατιωτικὸς ἀκόλουθος κ. Φραντζῆς, ὁ κ. Μελάς μετὰ τῶν ἑλλήνων
 προσκόπων, οἱ ρουμῶνοι πρόσκοποι, πολλοὶ Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοὶ
 ἐπίσκοποι τὴν δοξολογίαν ἐτέλεσεν ὁ πρόεδρος τῆς πατρ. ἐπιτροπῆς
 μετὰ τοῦ ἱερατείου, ἐν συντόμῳ λόγῳ ἐξάρας τὸ μέγα διὰ τὸν ἑλληνι-
 σμὸν γεγονός.

26 — Ἡ ἐβδόμη συνεδρία συνεκροτήθη τῇ 20)2 Ἀυγούστου ἐν
 τῷ ἡμετέρῳ καταλύματι ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου *Μελ-
 βούργης* τῆς Αὐστραλίας, ἔκτος τῶν γνωστῶν προσώπων παρόντων
 καὶ τοῦ διδάκτορος Wright καὶ Harrison. Ὁ πρόεδρος ἅμα τῇ ἐνάρ-
 ξει προέτεινε τῇ πατρ. ἐπιτροπῇ ὅτι προκειμένου περὶ ἀναθεωρήσεως
 τοῦ εὐχολογίου καὶ τῶν 3) ἀρθρῶν, ἐὰν ἐπεθύμει αὐτὴ, ἡδύνατο νὰ
 ὑποδείξῃ τὰ καταργητέα ἢ ἀναθεωρητέα. Μετὰ μικρὰν συζήτησιν
 ἀπεφασίσθη, ἵνα ἐκ Κων)πόλεως ἀποσταλῶσι τὰ σημεῖα ταῦτα. Ἐἴτα
 ὁ μὲν πρόεδρος ἀμολόγησεν ὅτι τὸ ἀγγλικὸν εὐχολόγιον κατὰ πολὺ
 ὑστερεῖ προκειμένου περὶ τῆς ἐπικλήσεως τῶν ἁγίων, ὁ δὲ Κλίντων,
 ὅτι καὶ αἱ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμεναι εὐχαὶ ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων δέον
 νὰ ἀναπτυχθῶσι πληρέστερον. Ἐπὶ τούτῳ λαβὼν τὸν λόγον ὁ ἀρχι-
 επισκοπος προσέειπεν ὅτι ἡ σίσις τῆς ἀγγλικανικῆς ἐκκλησίας ὡς
 πρὸς τὰς ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων εὐχὰς ἤλλαξε πολὺ ἐσχάτως καὶ
 μάλιστα ἀπὸ τοῦ πολέμου καὶ ἐξῆς: καίτοι αὐταὶ περιορίσθησαν
 ἕνεκα τῶν παπικῶν καταχρήσεων, ὁ ἀγγλικὸς λαὸς ἐπιζητεῖ αὐτάς ἡμεῖς
 δὲν καταδικάζομεν αὐτάς ἀλλὰ τὸ παπικὸν πουργατόριον. Ἐν τῇ κη-
 δεῖῳ τοῦ λόρδου *Κίτσενερ* ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Παύλου
 ἐτελέσθη λειτουργία ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, ἥτις δὲ
 σημερον οἱ ἀναλαβόντες τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ εὐχολογίου ὑπέδειξαν
 τὴν ἀνάγκην τῆς προσθήκης ταύτης, συνεστήθη δ' ἤδη ἐπισήμως,
 ὅπως προσφέρωνται εὐχαὶ ὑπὲρ τῶν τεθνῶτων συμπληρῶν τὸν ἀρ-
 χιεπίσκοπον ὁ κ. Douglas ἐτόνισεν ὅτι παρόμοια δεήσεις ἤρξαντο

νά επικρατώσιν οὐ μόνον παρὰ τῆ Ὑψηλῆ, ἀλλὰ καὶ τῆ Κάτω καὶ Μέσῃ Ἐκκλησίᾳ. Τῆς πατριαρχ. Ἀποστολῆς ἐκφρασίης τὴν εὐθερίστησιν αὐτῆς ἐπὶ ταύτοις, προϋπαίθη ὑπὸ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Κλίντων τὸ ζήτημα, κατὰ πόσον ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία θὰ ἐπέμενεν ἐν τῆ ἐπικλήσει προκειμένου παρὶ τοῦ καθαιγιασμοῦ τῶν θεῶν δώρων, ἀφοῦ δὴ ἐν τῇ Δύσει ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, μὴ ὑπαρχούσης ἐπικλήσεως, ὁ καθαιγιασμός θεωρεῖται γενόμενος διὰ τῶν κυριακῶν λογίων ἢ πατριαρχικῆ ἀποστολῆ ἀνοπιύσασα τὴν θεωρίαν, καὶ ἢ ἢ ὀρθόδοξου ἐκκλησίας θεωρεῖ τὸν καθαιγιασμόν τελοῦμενον διὰ τῆς ἐπικλήσεως κυρίου, δὲν ἀπέκρυφεν οὐ καὶ παρ' ἡμῶν ὑπαρχούσι τινες ἀναφέροντες αὐτὴν εἰς τὴν ἐπίκλησιν καὶ τὰ κυριακὰ λόγια συγχρόνως καὶ ὅτι καλὸν θὰ ἦτο νὰ εἰσῆγγοτο καὶ παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς ἢ ἐπίκλησις καίτοι ἢ ἔλλειψις αὐτῆς δὲν θὰ ἐδημιούργει ἀνεπὲρβλητον κώλυμα διὰ τὴν ἔνωσιν. Ἐπὶ ταύτοις ὁ αἰδεσιμωτάτος Κλίντων διεβεβαίωσε ὅτι ἐν τῶν ἐκκλησιαστικωτέρων γεγονότων τῶν λαβόντων χώραν κατὰ τὴν τελευταίαν 50τίαν ἐν τῇ θρησκευτικῇ ἀναζυμώσει τοῦ ἀγγλικοῦ λαοῦ εἶναι ἢ παρ' αὐτῶ ἀναπτυσθεῖσα ζωηρὰ συνείδησις περὶ τῆς πραγματικῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἐν τῇ θεῖᾳ εὐχαριστίᾳ. Εἶτα ὁ πρόεδρος Μελβούρνης ἔστρεψε τὸν λόγον εἰς τὸ περὶ τοῦ γάμου τῶν κληρικῶν, ὑποδείξας ὅτι ἢ ἀγγλικανικῆ Ἐκκλησία ἀρίστων ἐλευθέρους αὐτοῖς, ἢ ὡς νομίζουσι ἐξυπηρετῆται καλλίων τὸ συμφέρον τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πατριαρχικῆ Ἀποστολὴ ἀνέπτυξε τὴν θεωρίαν τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, τόνισασα ὅτι μετὰ ἀπόφασιν οἰκουμενικῆς συνόδου καὶ ὅτι ἐπισκοποὶ δύνανται νὰ λαμβάνονται καὶ ἐκ τοῦ ἐγγύμου κλήρου, ὁ δὲ ἀρχιεπίσκοπος Μελβούρνης παρετήρησεν ὅτι ἢ Ἀγγλικανικῆ Ἐκκλησία οὐδέποτε θὰ ἐδέχετο νὰ τῆ ἐπιβάλῃ τὴν ἀγαμίαν τοῦ κλήρου. Ὁ αἰδεσιμωτάτος Douglas ἠρώτησεν ἀκαλοῦθως τὴν πατριαρχικῆ ἀποστολὴν περὶ τῆς πνευματικῆς συγγενείας· δοθείσης δὲ τῆς προσκοῦσης ἀπαντήσεως, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μελβούρνης ἐδήλωσε τὴν ἀπομνην του γνώμην ὅτι πρέπει νὰ ἀποφεύγηται ἢ ἀίμομιξία, νὰ ἀπαγορεύονται δὲ καὶ οἱ μεταξὺ ἑξαδέλφων γάμοι. Κατὰ πρότασιν τοῦ ἰδίου Douglas συνεζητήθη ἐπὶ μικρὸν καὶ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ἀνεξιτήλου τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς ἱεροσύνης, εἰς ὃ ἢ πατρ. ἀποστολὴ ἀναφερομένη εἰς τὴν πράξιν τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας ἐδήλωσεν ὅτι καὶ τῶν αἱρετικῶν τὸ βάπτισμα ἀναγνωρίζεται, λαμβανόμενον ὅπ' ἔστιν τοῦ εἶδους τῆς αἱρέσεως καὶ τὴν ἱεροσύνην αὐτῶν, ὡς ἐπραξε καὶ τὴν πρὸ χρόνων τινῶν ἐπιστοφὴν χιλιάδων Νεστοριανῶν εἰς τὴν Ὀρθοδοξίαν.

28. — Μία τῶν δικαιοτέρων ἐπιθυμιῶν τῶν μελῶν τῆς πατρ. ἀποστολῆς ἦν νὰ ἐπισημωθῶσι καὶ τὴν Ὁξφόρδην, καίτοι ἢ ἐποχὴ ἦν ἀκατάλληλος ἕνεκα τῶν καύσεων. Ὅπως δὴποτε συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀδελφ. Κλίντων μετέβημεν σιδηροδρομικῶς τῆ 21)3 Ἀυγούστου. Ἡ Ὁξφόρδη πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου κομητείας κείται ἐν χαριέσει καὶ ὑπὸ λοφίσκων περιβαλλομένη χώρα ἐν τῇ συνδρομῇ τῶν ποταμῶν Τίσις καὶ Χέρβελ, ὅθεν πηγάζει ὁ Τάμεσις, εἶναι δὲ μία τῶν ὡραιότερων πόλεων τῆς Ἀγγλίας, πλουσιωτάτη δὲ εἰς δημοσίας οἰκοδομίας, ἐν αἷς διακρίνονται αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Ἀγγλικανῶν ἐπισκοπεῶν, τῶν Βαπτιστῶν καὶ ἄλλων διαφρονούντων καὶ πρὸ πάντων τὰ εἰς τὸ *πανεπιστήμιον* ἀνήκοντα μεγαλοπρεπῆ κτίρια. Τὸ πανεπιστήμιον εἶναι μέγιστον καὶ ἀρχαιότατον τῆς Ἀγγλίας, μετὰ τοῦ ὀλίγον δὲ νεωτέρου τῆς Κανταβρυγίας, ἀνίηκε μεταξὺ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Εὐρώπης. Ἦδη ἐπὶ Ἀλφρέδου τοῦ Μ. ἢ πόλις ἦν ἔδρα ἀνθούσης σχολῆς, κατὰ δὲ τὸν 12 καὶ 13 αἰῶνα παρίστανται ὡς Universitas Literaria, ὁμοῦ δὲ μετὰ τὴν Κανταβρυγίαν ἀπετέλει τοὺς *δύο πνευματικούς Ὀφθαλμούς* τῆς Ἀγγλίας. Τὸ ἀρχαιότατον τῶν Κολλεγίων ἀναφέρεται τῷ 1249, κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ 13—16 αἰῶνος καὶ ἐν τοῖς νεωτέροις χρόνοις ἐκτίσθησαν καὶ τὰ λοιπὰ κολλέγια, σήμερον ἀνερχόμενα εἰς 22, πάντα κατὰ διαφόρους ἐποχὰς πλουσίως προικοδοτηθέντα. Ἄμα τῆ ἀρίξει ἡμῶν κατηρθύνθημεν εἰς τὸ μοναστήριον τοῦ ἁγίου *Ἰωάννου τοῦ Ἐθαγγελιστοῦ*, εἰς ὃ ὑπάγεται τὸ ἐν Λονδίνο μετόχιον, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Ὁ ἡγούμενος αὐτοῦ πατὴρ Bull μᾶς ὑπεδέχθη φιλοφρόνως, παριστάντες δὲ εἰς τὴν πρὸ τοῦ γέφυματος προσευχὴν ἐγενουμάσαμεν μετὰ τῶν μοναχῶν καὶ κατόπιν περιειργάσθημεν τὰ διάφορα μέρη τῆς μονῆς, τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν βιβλιοθήκην. Μεταξὺ τῶν μοναχῶν συγκαταλέγεται καὶ ὁ πατὴρ *Πούλαμ*, μεθ' οὗ συνειργάσθημεν ἐν τισὶ συνεδριάσεσι λόγῳ γενομένου μετ' αὐτοῦ περὶ τοῦ ἐν Βόννῃ συνεδρίου τῶν Παλιμοκαθολικῶν τοῦ 1876, ἀπεδείχθη ὅτι καὶ αὐτὸς τότε ἦν παρὼν ἐν τῷ συνεδρίῳ ὡς καὶ ὁ πρόεδρος τῆς πατρ. ἀποστολῆς. Ἐν τῇ μονῇ ἐπεσκέφθημεν ἡμᾶς ὁ διδάκτωρ τῆς Θεολογίας κ. *Κιθθ*, πρόεδρος τοῦ Κολλεγίου *Κέβλ*, ὁ καθηγητὴς τῆς ἐβραϊκῆς καὶ κανονικῆς τοῦ *καθεδρικοῦ ναοῦ τοῦ Χριστοῦ* κ. *Κοὺκ* καὶ ὁ διδασκαλὸς τῆς Θεολογίας καὶ ἐκδότης τῶν λειτουργιῶν κ. Brightmann. Κατόπιν συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Κοὺκ ἐπεσκέφθημεν τὸ *κολλέγιον* καὶ τὴν *καθεδρικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ*. Τὸ κολλέγιον τοῦτο εἶναι τὸ σπουδαιότερον πάντων, τὸ πρῶτον θεμέλιον τοῦ ὀραίου

ἔθηκεν ὁ καρδινάλιος *Bólscū* (1525), *Ἐρρηκος δὲ ὁ Η'* τῷ 1546 ἐπροικοδόμησε πλουσίως πρὸς συντήρησιν. Μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν μάλλον ἀξιοθαέτων, ὁ σοφὸς καθηγητὴς προσέφερεν ἡμῖν τέτον ἐν τῇ λαμπρῇ αὐτοῦ κατοικίᾳ, ὅπου μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ τῶν τριῶν θυγατέρων, γινωσκουσῶν τὴν γαλλικὴν συνδιελέχθημεν περὶ τῶν ἐν Ἀνατολῇ καθόλου, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Βουλγαρίας. Ἀκολούθως ὅσον ἦτο δυνατόν περιεγράψθημεν καὶ τὰ λοιπὰ κολλέγια, ἅτινα πάντα εἶναι ἐνδιαφέροντα μνημεῖα τῆς ἀγγλικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἐν τοῖς ἔσοις ἐπικρατεῖ μέγας ἀρχαιολογικὸς διάκοσμος, συνιστάμενος ἰδίᾳ ἐξ εἰκόνων τῶν κατὰ διαφόρους χρόνους μαθητῶν αὐτῶν, αἵτινες κοσμοῦσι τὰ ἐσπιατόριον αὐτῶν· ἐπίσης πάντα περιβάλλονται ὑπὸ λαμπρῶν κήπων, πάρκων καὶ γυμναστηρίων· τὰ κολλέγια εἶναι ἀνεξάρτητα ἀλλήλων, ὑπάρχει ἕμως καθολικὴ τις ἐπιτροπὴ ἐφ' ὧν καὶ ἐξεταστικὴ τῶν σπουδαστῶν, οἵτινες διαιτῶνται ἐν αὐτοῖς ἐν διαφόροις δωματίοις, συντρώγουσι καὶ συνδιδάσκονται, φέρουσι ἐπίσημον κοινὴν στολὴν, διάφορον κατὰ τὰ κολλέγια καὶ πληθύνουσι κατ' ἔτος περὶ τὰς 150 λ. στεργλίνας. Ὁ βίος τῶν σπουδαστῶν εἶναι εἰδῆς οἰκογενειακοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἰδιαιτέρων προσώπων καὶ τῆς πανεπιστημιακῆς ἀστυνομίας. Ἐκαστον κολλέγιον ἀποτελεῖ ἴδιον πανεπιστήμιον, ἔχον τοὺς καθηγητὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς λεγομένους *Φέλλοῦ* (ἰδιωτικοὺς διδασκάλους) καὶ διαιρούμενον εἰς διαφόρους ἔδρας τῆς θεολογίας, φιλοσοφίας, φιλολογίας, φυσικῶν ἐπιστημῶν μαθηματικῶν, νομικῆς καὶ ἱατρικῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ἀνέρχεται εἰς 3000, οἵτινες μετὰ τριετῆς ἢ τετραετῆς σπουδᾶς ὑποβάλλονται εἰς ἐξετάσεις λαμβάνοντες τὸν βαθμὸν *Baccalaureus artium*· μετὰ ἑτέρας τριετῆς σπουδᾶς λαμβάνουσι τὸν βαθμὸν *Magister artium*, μετὰ ἑτέρας δὲ πάλιν τὸν τοῦ *Baccalaurem* καὶ διδάκτορος τῆς Θεολογίας, τῶν Νομικῶν, τῆς ἱατρικῆς. Μεταξὺ τῶν φοιτητῶν καταλέγονται καὶ πλείστοι ἐκ τῆς ἀριστοκρατίας, ἐντεῦθεν δ' ἔξηγεῖται καὶ τὸ δαπανηρὸν τοῦ βίου αὐτῶν. Μόνον ἐν τῷ κολλεγίῳ *Keeble*, ἰδρυθέντι τῷ 1870-8 φοιτῶσι σπουδασταὶ τῆς ἀγγλικανικῆς ἐπισκοπικῆς ἐκκλησίας, γενομένων δεκτῶν καὶ ὀρθοδόξων, οἱ τῶν ἄλλων ἀποχωρήσαντες φοιτῶσιν ἐν τοῖς λοιποῖς, διὰ τὴν σπουδὴν τῆς Θεολογίας. Τὸ ἑσπέρας καταλήσασμεν εἰς τὸ Κολλέγιον τῆς *Μαγδαληνῆς* φιλοξενηθέντες ὑπὸ τοῦ σοφοῦ καὶ λαμπροῦ καθηγητοῦ *Βράϊτμαν*. Τοῦτο εἶναι ἐν ἐκ τῶν λαμπροτέρων καὶ μεγαλοπρεπεστέρων, ἰδρυθὲν τῷ 1458, ἔχει λαμπρὸν πύργον τοῦ 1492-1503 καὶ Καπέλλαν τοῦ 1704. Δειπνήσαντες μετὰ τοῦ κ. Βράϊτμαν ἐν τῇ

τραπέζῃ τῶν μαθητῶν, ἐγνωρίσθημεν ἐνταῦθα μετὰ τοῦ σοφοῦ διευθυντοῦ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου κ. Hogarth, ὅστις ἐπεσκέφθη τὴν Κρήτην, τὴν Παλαιστίνην, τὴν Συρίαν κλ. λαβὼν μέρος εἰς τὰς γενομένας ἀντισεισμικὰς καὶ εἶναι ἀνὴρ μεγάλης ἀξίας, γινώσκων καλῶς καὶ τὴν ἑλληνικὴν. Ἐν τῷ κολλεγίῳ τῆς Μαγδαληνῆς φοιτῶσι δωρεὰν 13 Σέρβοι φοιτηταί, τελούντες ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Φέλλου κ. Φρέντζ, ἡμέτεροι δὲ ἐξ Ἀθηνῶν, Κύπρου καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐν τοῖς λοιποῖς μὴ κατοικοῦντες ἕμως οὐδὲ διαιτῶμενοι ἐν αὐτοῖς, ὅπερ δικαίως καταδικάσαν οἱ Ἄγγλοι. Τὴν πρωτὰν τῆς ἐπομένης ἐπεσκέφθημεν τὴν περιήρημον *Βοδλειανὴν Βιβλιοθήκην*, ἣτις ἀνάγουσα τὴν ἀρχὴν αὐτῆς εἰς τὸν 12 αἰῶνα, συνετέλεσθη τῷ 1445-88. Ὁ ὑποδιευθυντὴς τῆς βιβλιοθήκης ὑπεδέχθη ἡμᾶς φιλοφρόνως, δεῖξας δ' ἡμῖν διάφορα ἑλληνικά, συριακά, καὶ ἀραβικά, διὰ τινος ὑπαλλήλου ὁδήγησεν εἰς τὸ τμήμα τῶν χειρογράφων, ἀνερχομένων εἰς 40 χιλιάδας. Ἐνταῦθα περιεγράψθημεν διάφορα ἑλληνικά χειρόγραφα τῶν ἁγίων Γριφῶν καὶ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἐν οἷς καὶ πολλὰ συριακά καὶ λατινικά. Ἔπειτα ἐπεσκέφθημεν καὶ τὸ τμήμα τῶν ἐντύπων, περιέχον περὶ τὸ ἐν καὶ ἡμῖν ἑκατομμύριον τόμων. Μετὰ τὴν Βιβλιοθήκην ἐπεσκέφθημεν τὸ *μουσεῖον Ἀσμολεν*, ὅπου ὁ διευθυντὴς κ. Hogarth ἴκαν ἐθελῶς ἔδειξεν ἡμῖν τὰς ἀρχαιότητας τῆς Κρήτης ἀπὸ 3 χιλ. ἑτῶν π. χ. χρονολογουμένας, τὰς τῆς Κύπρου, Ἀθηρῶν, Μυκηνην, Σμύρνης καὶ Μεσοποταμίας· πολλὰ τούτων εἶναι πρωτότυποι, ἄλλαι δὲ ἀπομιμήσεις· ἀληθῶς τὸ Ἀσμολένειον μουσεῖον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψὴν εἶναι ἄξιον θαυμάσιον. Μετὰ τὸ γεῦμα, προσενεχθὲν ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τῶν Σέρβων κ. Φρέντζ, ἐπεσκέφθημεν καὶ τὸ κολλέγιον *Οριελ*, ἐν ᾧ ἐδουδάσεν ὁ περίφημος *Νιούμαν* καὶ τὸ τοῦ *Κέβλ* καὶ ἀκολουθῶς, θεοῦ ἐν τῇ αἰῶνι τοῦ Φρέντζ συνητηθήμεν μετὰ διαφόρων καθηγητῶν καὶ κληρικῶν, ἀφήκαμεν τὴν ὥραν Ὁξφόρδην, ἣτις σήμερον ἀριθμεῖ περὶ τὰς 50 χιλ. κατοίκων.

29 — Ἐν τῷ τρίτῳ κathedρωῖ ναφ τοῦ Λονδίνου τοῦ Σάδακ (Southwark) εἶχε προαποφασισθῆ, ἵνα γένηται ἐπιμνημόσυτος τελετὴ ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀνατολῇ μαρτυρησάντων χριστιανῶν, ὡς καὶ τῶν ἐν Παλαιστίνῃ ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν ἱερῶν τόπων πωσάντων· ἐπὶ τούτῳ ἐγένοντο διάφοροι προπαρωριστικαί, ἐξετυπώθησαν προγράμματα τῆς τελετῆς καὶ προσεκλήθησαν διάφορα πρόσωπα κληρικὰ καὶ λαϊκά. Εἰς τὴν τελετὴν προσεκλήθη καὶ ἡ πατριαρχ. ἀποστολή, ὁμοίως ἐπίσκοποι Ἀμερικανοὶ καὶ Ἄγγλοι, ἱερεῖς καλοκαθολικοὶ, ὁ ὧσας

διὰ τοῦ αὐτοκινήτου δὲ τοῦ εὐγενοῦς Λόρδου μετὰ δίωρον ἐρθάσαμεν εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ πλουσίαν ἑκταλιν κειμένην ἐν Letheringsett Hall, Holt, Norfolk διελθόντες διὰ μαγευτικῶν κομποσάλειων καὶ χωρίων, κατοικουμένων ὑπὸ διαφωνούντων. Ἐν τῇ ἑκταλῇ παρόντων καὶ ἄλλων ἐξόγων προσώπων, φίλων τῆς οἰκογενείας, ὁ πρόεδρος τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς ἔτυχεν εὐγενοῦς καὶ φιλόφρονος περιποιήσεως ὑπὸ τοῦ Λόρδου καὶ τῆς εὐγενεσσιτίτις Λαίδης Κωνσταντίας, μετ' ἐκλήξεως δ' ἔμαθεν ὅτι αὕτη ἦτο ἑλληνίς ἐκ Κερκύρας, ἡ μήτηρ τῆς ὁποίας εἶχε νυμφευθῆ πλοῦσιον Ἄγγλον τὸν **Σερ Γουλιέλμον Ἐβερει**, περιδεύσαντα τὸ Ἐρζερουμ, Τραπεζοῦντα καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ ἐπὶ δεῖμαρον ἐνταῦθα διαμονὴ ἦν ὑπὸ πᾶσιν ἔποιν ἑυχάριστος, ἰδιαιτέραν δὲ ἐντύπωσιν προῦκαίουν οἱ διάφοροι περίπατοι ἀνὰ τοὺς κήπους, τὰ θερμοκήπια, τὰ πάρκα, τὰς μικρὰς λίμνας, τὰς σήραγγας, ἅτινα περιβάλλουσι τὴν ἑκταλιν. Μετὰ τοῦ εὐγενοῦς Λόρδου ὁ πρόεδρος τῆς πατρ. ἀποστολῆς ἐπεσκέφθη καὶ πλησιόχωρον χωρίον, ὁ ἱερεὺς τοῦ ὁποίου ὠδήγησεν εἰς τὸν μικρὸν ναὸν καὶ τὴν λαμπρὰν αὐτοῦ κατοικίαν καὶ τῇ μελεπομένῃ διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Cromer ἐπέστρεψεν εἰς Λονδίνον, ἀρίστα ἀποκομίζων ἐντυπώσεις.

32 — Ἡδὴ τὸ ἔργον τῆς πατριαρχικῆς ἀποστολῆς εὐρίσκατο ἐν τῇ τέρματι αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο αὕτη παρεσκευάζετο πρὸς ἀναχώρησιν. Ἐντεῦθεν ἀποχαιρετήσασα τῇ 30)12 Ἀυγούστου τὴν πρεσβυτὴν τῆς Ἑλλάδος κ. Κακλαράνον, μεγάλως διευκολύνοντα αὐτὴν πρὸς ἀναχώρησιν, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε τελευταίαν ἀκρόασιν παρὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καντουαρίας, μέλλοντος καὶ τούτου χάριν ἀναφυχῆς νὰ μεταβῇ εἰς Σκωτίαν ἢ Α. Σ. ἐδέχθη τὴν ἐπιτροπὴν εὐμενέστατα ὡς πάντοτε, ἐξεδήλωσε τὴν εὐχαρίστησιν αὐτοῦ διὰ τὴν εἰς Λονδίνον ἔλευσιν αὐτῆς ἐπανάλαβε τὸν πόθον αὐτοῦ πρὸς ἕνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς ἣν προσέθηκε πρέπει νὰ βαινῶμεν βουθέως καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι ἀπὸ μέρους τοῦ λαμπρεῖου συνεδρίου ἐξεδόθη ἐγκύκλιος πρὸς τοὺς ὑπανταχοῦ χριστιανούς, προτρέπουσα εἰς ἀγάπην, ὁμόνοιαν καὶ σύσπυξιν ἀλλήλων. Ἀντηλλάγησαν κατόπιν πολλὰ καὶ διάφορα, ἐδορήσατο τῇ ἐπιτροπῇ τὴς ἰδίας φωτογραφίας καὶ ἐπεδείχθη λαμπρὸν ἀργυρῶν σταυρὸν, δῶρον τοῦ συνεδρίου, φέροντα δὲ τὰ ἀνάγλυφα τῶν ἀρχαίων ἀρχιεπισκόπων τῆς Καντουαρίας, ἐν αἷς τὰ τοῦ Ἀνσέλμου καὶ Θεοδώρου τοῦ Ταρσέως καὶ ὑποσχεθεὶς ὅτι πρὸ τῆς ἀναχώρησός ἡμῶν ἐπιδοῦσαι δύο ἐπιστολάς πρὸς τὸν Τοποτηρητὴν καὶ

ἀντίτυπον τῶν ἀποφάσεων τοῦ λαμπρεῖου συνεδρίου, προέπεμψε μέχρι τῆς θύρας τοῦ παλατιοῦ αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐν συγκινήσει βαθεῖα ἀπεχωρίσθημεν. Τῇ 3)16 Ἀυγούστου ἀφήκαμεν τὰ ἐπισκεπτήρια ἡμῶν εἰς τοῦ Λόρδου Δημάζου, τοῦ μαρκησίου Σαλιςβουρῆ, τοῦ κ. Γενναδίου, τοῦ Λόρδου Κόζενς Χάρδη, τοῦ βουλευτοῦ οἰο Σαμουήλ Χάρδη, ἐνεγράφημεν εἰς τὸ Παλάτιον τοῦ Βούκιγγαμ, ἀφήκαμεν ἐπιστολάς πρὸς διαφόρους ἀποχαιρητήσιους καὶ τῇ 4)17 Ἀυγούστου περὶ τὴν 11 π. μ. προπεμπόμενοι ὑπὸ τῶν ἡμετέρων Ἀρχμ. Παγώνη καὶ τοῦ Μ. Χρουσαίη, ἀπὸ μέρους δὲ τοῦ Ἀρχιεπισκ. Καντουαρίας ὑπὸ τοῦ γραμματέως αὐτοῦ κ. Βέλλ καὶ τοῦ σὺδέποτε ἀφ' ἡμῶν ἀποχωρισθέντος Φάινς Κλίντον ἐπεβιβάσθημεν ἐν τῷ σταθμῷ Βικτωρίας τῆς σιδηροδρομικῆς ἀμαξοστοιχίας διὰ Καλαί. Οὕτω διὰ Παρισίων Μυσαλίας, Ἀθηνῶν καὶ Σμύρνης, ἐνθα διεμείναμεν ἀρχεῖως ἡμέρας ἐρθάσαμεν εἰς Κωνσταντινὴν τῇ 21)3 Σεπτεμ. — Οὕτως ἔληξε τὸ ἔργον τῆς πατρ. ἀποστολῆς εἰς τὸ ἐν Λονδίνο λαμπρεῖον συνέδριον, ποῖα δὲ αἱ σκέψεις αὐτῆς καὶ τὰ συμπεράσματα ἐπὶ τῆς κοινητῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν, ταῦτα ἐκτίθενται ἐν τῇ πρὸς τὸν Σ. Τοποτηρητὴν καὶ τὴν ἱερὰν Σύνοδον ἐπιδοθείσῃ ἐπιθέσει αὐτῆς.

† ὁ Διδυμοεῖχον Φιλάρετος.

ΔΗΛΩΣΙΣ: Ἀπὸ τοῦ παρόντος τεύχους, ἐν τμήματι τοῦ Ν. Ποιμένος, τὸ τελευταῖον, διατίθεται πρὸς δημοσίευσιν τοῦ περὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐρημηνευτικῆς πονήματος τῆς Συντάξεως.